

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Luonnonarvo- markkinoiden toiminnan organisointi

Ympäristöministeriön julkaisuja 2025:32

Luonnonarvomarkkinoiden toiminnan organisointi

Emma Kari, Amanda Pasanen
One Planet

Ympäristöministeriö Helsinki 2025

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Ympäristöministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-361-734-6

ISSN pdf: 2490-1024

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2025

Luonnonarvomarkkinoiden toiminnan organisointi

Ympäristöministeriön julkaisu 2025:32

Teema

Luonto

Julkaisija Ympäristöministeriö

Tekijä/t Emma Kari, Amanda Pasanen

Yhteisötekijä One Planet

Kieli suomi

Sivumäärä

63

Tiivistelmä

Selvitys tarkastelee luonnonarvomarkkinoiden vauhdittamisen edellytyksiä Suomessa keskittyen välittäjäorganisaatioiden ja markkinapaikkojen rooleihin ja rakenteisiin markkinoiden edistäjinä. Tulosten perusteella markkinat ovat Suomessa vasta muodostumassa, ja niiden merkittävin haaste on riittävän kysynnän puute.

Kansainväliset kokemukset osoittavat, että toimivat luonnonarvomarkkinat perustuvat selkeään sääntelyyn, uskottavaan varmentamiseen ja riittävään kysyntään. Suomen järjestelmän vahvuutena on luonnonarvoyksiköiden viranomaisvarmennukseen perustuva luotettavuus. Keskeiseksi kehittämistarpeeksi tunnistetaan kysynnän vahvistaminen sekä taloudellisten ja sääntelypohjaisten kannusteiden käyttöönotto. Tärkeimpiä toimenpiteitä ovat verovähennysoikeuden myöntäminen luonnonarvoyksiköiden ostajille, ekologisen kompensaation velvoittavuuden laajentaminen ja valtionyhtiöiden aktiivinen osallistuminen markkinoille. Lisäksi luonnonsuojelulain mukaisten menettelyjen sujuvoittaminen koettiin tärkeäksi keinoksi lisätä markkinoiden houkuttelevuutta.

Välittäjäorganisaatioilla on tärkeä rooli markkinoiden luottamuksen vahvistajina ja kaupankäynnin edistäjinä tukien maanomistajia ja yrityksiä käytännön prosesseissa. Luonnonarvojen markkinapaikalta toivotaan riittävää laajuutta ja avoimuutta ja markkinapaikkojen uskotaan kehittyvän ja vakiintuvan markkinoiden kasvun myötä.

Asiasanat luonnon monimuotoisuus, ekologinen kompensaatio, luonnonarvokauppa, luonnonsuojelu, luonnonarvoyksikkö, luonnonarvohehtaari, luonnonarvomarkkinat

ISBN PDF 978-952-361-734-6

ISSN PDF 2490-1024

Asianumero

Hankenumero YM040:00/2024

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-734-6>

Organisering av verksamheten på marknaden för naturvärden

Miljöministeriets publikationer 2025:32		Tema	Natur
Utgivare	Miljöministeriet		
Författare	Emma Kari, Amanda Pasanen		
Utarbetad av	One Planet		
Språk	finska	Sidantal	63

Referat

I denna utredning granskas förutsättningarna för att främja en marknad för naturvärden i Finland, med fokus på mellanhänders och handelsplatsers roll och strukturer som marknadsfrämjare. Enligt resultaten håller marknaden i Finland fortfarande på att bildas, och den största utmaningen för den är brist på tillräcklig efterfrågan.

Internationella erfarenheter visar att en fungerande marknad för naturvärden grundar sig på tydlig reglering, trovärdig verifiering och tillräcklig efterfrågan. Styrkan i Finlands system är tillförlitlighet baserad på myndighetsverifiering av naturkrediterna, dvs. naturvärdesenheter. Ett centralt utvecklingsbehov är att stärka efterfrågan och införa ekonomiska och regleringsbaserade incitament. De viktigaste åtgärderna är att skatteavdrag beviljas dem som köper naturkrediter, att skyldigheten till ekologisk kompensation utvidgas och att statliga bolag deltar aktivt på marknaden. Det anses dessutom att det är viktigt att göra förfarandena enligt naturvårdslagen smidigare för att marknaden ska bli mer attraktiv.

Mellanhänder, dvs. förmedlande organisationer, har en viktig roll när det gäller att stärka förtroendet på marknaden och främja handeln genom att stödja markägare och företag i de praktiska processerna. Förhoppningen är att handelsplatserna för naturvärden ska vara tillräckligt omfattande och öppna. Man tror att handelsplatserna utvecklas och etableras i takt med att marknaden växer.

Nyckelord

biologisk mångfald, ekologisk kompensation, marknad för naturvärden, naturskydd, naturkredit, hektar med naturvärden, handel med naturvärden

ISBN PDF	978-952-361-734-6	ISSN PDF	2490-1024
Ärendenummer		Projektnummer	YM040:00/2024

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-734-6>

Organisation of Operations on the Nature Values Market

Publications of the Ministry of the Environment 2025:32		Subject	Nature
Publisher	Ministry of the Environment		
Author(s)	Emma Kari, Amanda Pasanen		
Group author	One Planet		
Language	Finnish	Pages	63

Abstract

The study examines the preconditions for boosting the nature values market in Finland, with a focus on the role and structure of intermediary organisations and marketplaces in terms of promoting the market. Based on the results, the market is still evolving in Finland, and the most significant challenge is the lack of sufficient demand.

International experiences show that a well-functioning nature values market is based on clear regulation, credible certification and sufficient demand. The strength of the Finnish system is the reliability that is based on the certification of nature credits by the authorities. The key development needs identified in the study concern ways to strengthen the demand and introduction of financial and regulation-based incentives. The most important measures are tax deduction rights granted to buyers of nature credits, expanding the obligation related to ecological compensation, and active participation of state-owned companies on the market. In addition, streamlining the procedures under the Nature Conservation Act was considered as an important means to make the market more attractive.

Intermediary organisations have an important role in strengthening trust on the market and promoting trading through support to landowners and companies in the practical processes. The marketplace for nature values should be sufficiently large and open, and the marketplaces are believed to evolve and become established as the market grows.

Keywords biodiversity, ecological compensation, nature values market, nature conservation, nature credit, nature values hectare, nature values trading

---

ISBN PDF	978-952-361-734-6	ISSN PDF	2490-1024
Reference number		Project number	YM040:00/2024

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-734-6>

Sisältö

Tiivistelmä	8
Sanasto	10
1 Johdanto	12
2 Luonnonarvomarkkinoiden edellytykset ja markkinoiden tilanne Suomessa	15
3 Aineisto ja menetelmät	18
4 Kokemuksia luonnonarvomarkkinoiden käynnistämisestä kansainvälisesti	20
4.1 Ranskan luonnonarvoalueet kompensatioiden ja ennallistamisen välineenä	20
4.2 Englannin luonnon 10 %:n nettohyötyyn perustuvat luonnonarvomarkkinat	22
4.3 Skotlannin vapaaehtoisuuteen perustuvat luonnonarvomarkkinat	24
4.4 Euroopan komission luonnonarvomarkkinoiden tiekartta.....	26
4.5 Yhteenvedo luonnonarvomarkkinoiden kansainvälisistä esimerkeistä.....	27
5 Luonnonarvomarkkinoiden keskeisten toimijoiden näkemyksiä markkinoiden kehittymisestä	29
5.1 Kysyntäpuolen, kuten yritysten ja toimialajärjestöjen näkemyksiä	29
5.2 Maanomistajien ja heitä edustavien tahojen näkemyksiä	31
5.3 Välittäjätahojen näkemyksiä	32
5.4 Asiantuntijoiden ja viranomaisten näkemyksiä	33
5.5 Johtopäätökset luonnonarvomarkkinoiden eri toimijoiden näkemyksistä	34
6 Välittäjäorganisaatiot ja markkinapaikat	35
6.1 Välittäjäorganisaatiot	35
6.1.1 Kansainväliset kokemukset välittäjäorganisaatioista	37
6.1.2 Välittäjäorganisaatioiden tärkeimmät tehtävät ja haasteet	39
6.1.3 Välittäjäorganisaatioiden taloudellinen kestävyys.....	41
6.1.4 Välittäjäorganisaatioiden toiminnan kestävyys ja valvonta – oppeja hiilimarkkinoilta	44
6.2 Markkinapaikat	45
6.2.1 Kansainväliset kokemukset markkinapaikoista	45
6.2.2 Erilaisten markkinapaikkamallien kehitys.....	46
6.2.3 Välittäjätyyppien ja toteutusmallien vaikutus markkinapaikkoihin	49

7	Johtopäätökset ja yhteenveto	51
8	Suositukset	56
	Lähteet	60

TIIVISTELMÄ

Selvitys tarkastelee luonnonarvomarkkinoiden käynnistämisen ja laajentamisen edellytyksiä Suomessa keskittyen välittäjäorganisaatioiden ja markkinapaikkojen rooleihin ja rakenteisiin markkinoiden edistäjinä. Tulosten perusteella markkinat ovat Suomessa vasta muodostumassa, ja niiden merkittävin haaste on riittävän kysynnän puute.

Kansainväliset kokemukset osoittavat, että toimivat luonnonarvomarkkinat perustuvat selkeään sääntelyyn, uskottavaan varmentamiseen ja riittävään kysyntään. Keskeiseksi kehittämistarpeeksi Suomen järjestelmässä tunnistetaan kysynnän vahvistaminen sekä taloudellisten ja sääntelypohjaisten kannusteiden käyttöön-otto. Tärkeimpiä toimenpiteitä ovat verovähennysoikeuden myöntäminen luonnonarvoyksiköiden ostajille, ekologisen kompensaation velvoittavuuden vahvistaminen ja valtionyhtiöiden aktiivinen osallistuminen markkinoille. Myös julkisten hankintojen ja kilpailutusten kautta voidaan luoda ennakoitavaa kysyntää ja tukea markkinoiden vakautta. Kansainväliset kokemukset osoittavat, että ilman tällaisia kannustimia tai veloitteita markkinat jäävät helposti pienimuotoisiksi.

Haastatteluissa korostui välittäjäorganisaatioiden rooli markkinan rakentajina ja luottamuksen vahvistajina. Välittäjät voivat tukea maanomistajia ja yrityksiä käytännön prosesseissa, hakemusten laadinnassa ja varmentamismenettelyissä, jolloin kaupankäynti nopeutuu ja hallinnollinen taakka kevenee. Luonnonarvojen markkinapaikalta toivotaan riittävää laajuutta ja avoimuutta. Markkinapaikkojen uskotaan kehittyvän ja vakiintuvan markkinaehtoisesti luonnonarvokaupan kasvun myötä.

Suomen järjestelmän vahvuutena on viranomaisvarmennukseen perustuva luotettavuus ja uskottavuus, mutta osa toimijoista kokee luonnonsuojelulain mukaisten ekologisten kompensaatioiden toteuttamisen monivaiheisuuden haastavaksi ja epävarmuutta lisääväksi, mikä voi hidastaa hankkeiden etenemistä ja vähentää kiinnostusta virallisesti varmennettuihin luonnonarvoyksiköihin. Prosessien sujuvoittaminen ja välittäjäorganisaatioiden tukeminen voisivat helpottaa osallistumista ja tukea markkinoiden kasvua ilman, että luotettavuudesta tingitään. Samalla on tärkeää varmistaa, että markkinan uskottavuus ja varmentamisen luotettavuus säilyvät, vaikka menettelyjä kevennettäisiin.

Selvityksen tulokset ja analyysi perustuvat kirjallisuusaineistoon, kansainvälisiin esimerkkeihin, erityisesti Iso-Britannian ja Ranskan järjestelmästä, 26 asiantuntija- ja toimijahaastatteluun sekä sidosryhmätapahtumaan, johon osallistui luonnonarvo-markkinoiden keskeisiä toimijoita ja asiantuntijoita.

SANASTO

Biodiversity Net Gain / Luonnon nettohyöty

Biodiversity Net Gain (luonnon nettohyöty) tarkoittaa periaatetta, jossa hankkeen toteuttamisen jälkeen luonnon monimuotoisuuden tila on parempi kuin ennen hanketta. Nettovaikutus mitataan vertaamalla alueen elinympäristöjen määrää, laatua ja ekologista arvoa ennen ja jälkeen toimenpiteen. Iso-Britanniassa arviointi perustuu Defra Biodiversity Metric -laskentamalliin, joka muuntaa nämä tekijät biodiversiteettiyksiköiksi (*biodiversity units*) ja edellyttää vähintään 10 % nettolisäystä monimuotoisuudessa.

Ekologinen kompensatio

Luonnonsuojelulain mukaisesti luonnonarvojen heikennykset hyvitetään parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa muualla, sen jälkeen kun haittoja on ensin pyritty välttämään, minimoimaan ja ennallistamaan heikennysalueella.

Ennallistaminen

Tarkoittaa toimenpiteitä, joilla luonnon tila palautetaan lähemmäs sen alkuperäistä tai luonnontilaisen kaltaista tilaa, esimerkiksi vesitaloutta, kasvillisuutta ja lajistoa parantamalla.

Habitaattipankki

Toimija tai järjestelmä, joka omistaa ja hallinnoi alueita, joilla tuotetaan ja ylläpidetään luonnonarvovoyksiköitä. Pankki ennallistaa tai suojelee elinympäristöjä etukäteen ja myy syntyneet luonnonarvovoyksiköt muille toimijoille esimerkiksi ekologisten kompensatioiden toteuttamiseen.

Luonnonarvohehtaari

Luonnonarvohehtaarilla tarkoitetaan luonnonarvovastaavuuden arviointiyksikköä, joka osoittaa alueen hehtaarikohtaista luonnonarvoa suhteessa hehtaariin luonnontilaisessa tai luonnontilaiseen verrattavassa tilassa olevaa aluetta. Alueen luonnonarvohehtaarien määrä on sen pinta-ala kerrottuna luonnonarvon tilalla. Laskentatapa on määritelty luonnonsuojelulain ekologisen kompensatiion asetuksessa.

Luonnonarvomarkkinat

Kaupankäyntiä yhteismitallisilla luonnonarvoyksiköillä, jotka kuvaavat mitattavasti ja vertailukelpoisesti luonnon tilaa tai sen parantamista. Markkinat perustuvat standardoituun mittaritukseen, joka mahdollistaa luonnonarvojen ostamisen, myymisen ja kompensoimisen yhdenmukaisilla yksiköillä.

Luonnonarvoyksikkö

Yhteismitallinen yksikkö luonnonarvon paraneman mittaamiselle, esimerkiksi Suomen luonnonsuojelulain määrittelemä luonnonarvohehtaari.

Luonnonarvopankki

Tuottaa tai hankkii luonnonarvoyksiköitä omaan taseeseensa ja myy niitä edelleen kompensatiotarpeessa oleville tai vapaaehtoisille ostajille. Engl. Bio bank tai joissain tilanteissa myös habitat bank, mikäli toimija omistaa ja hallinnoi alueita, joilla luonnonarvoja tuotetaan.

Luontotekomarkkinat

Kaupankäyntiä erilaisilla luontoteoilla tai toimenpiteillä, kuten ennallistamis- tai suojeluhankkeilla, ilman yhteismitallista yksikköä. Niissä luontohyödyt voivat vaihdella tapauskohtaisesti, eikä yksiköiden välillä ole suoraa vertailtavuutta.

Luontojalanjälki tai luontohaitta

Luonnolle aiheutettu kielteinen vaikutus.

Luontovastuuväittäjä / kontribuutioväittäjä

Luontoväittäjän muoto, jossa kerrotaan organisaation, tuotteen tai palvelun osalta tehdyistä vapaaehtoisista luontotoimista, jotka eivät ole lainsäädännön tarkoittamaa ekologista kompensatiota, esimerkiksi luonnonarvoyksiköiden ostamista luonnonarvomarkkinoilta muuhun tarkoitukseen kuin ekologiseen kompensatioon.

Luontoväittäjä

Organisaation, tuotteen tai palvelun luontovaikutuksiin liittyvä mikä tahansa väittäjä. Kaikki luontoväittäjät eivät ole lainmukaisia, osa voi olla viherpesua.

Muu luontoteko

Luonnon kannalta positiivinen luontotoimi, joka ei ole ekologinen kompensatio tai luonnonarvoyksikön ostaminen.

Viherpesu

Harhaanjohtava väite ympäristövastuullisuudesta. Väite voi olla esimerkiksi liioiteltu tai sellainen, jota ei voida todentaa.

1 Johdanto

Luontokato etenee maailmanlaajuisesti hälyttävää vauhtia. YK:n biodiversiteetti-paneelin (IPBES) mukaan miljoona laji on vaarassa hävitä.¹ Suomessa uhanalaisuus-arvioinnin mukaan lähes joka yhdeksäs arvioituista lajeista on uhanalainen, ja erityisesti elinympäristöjen pirstoutuminen, soiden ojitukset ja metsien monimuotoisuuden väheneminen kiihdyttävät luontokatoa.² Luontokato on yksi aikamme suurimmista ympäristöhaasteista, ja sen pysäyttäminen edellyttää sekä julkisia että yksityisiä panostuksia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Yksi viime vuosina esiin noussut keino torjua luontokatoa ja kanavoida yksityistä rahoitusta luonnonsuojeluun ja ennallistamiseen on luonnonarvomarkkinoiden kehittäminen. Luonnonarvomarkkinoiden lähtökohtana on ajatus, että luonnon tuottamalla ekosysteemipalveluilla, kuten puhtaalla vedellä ja monimuotoisilla elinympäristöillä, on taloudellinen arvo, joka voidaan tehdä näkyväksi markkinamekanismien avulla.

YK:n ympäristöohjelman (UNEP) arvion mukaan luonnon kannalta haitallisiin toimintoihin virtaa vuosittain lähes 7 000 miljardia dollaria rahoitusta, mikä on moninkertainen määrä verrattuna luontoa vahvistaviin investointeihin.³ Positiivisiin ratkaisuihin ohjataan arviolta vain noin 200 miljardia dollaria, josta valtaosa, yli 80 prosenttia, on julkista rahoitusta. Suomessa Luontopaneeli on arvioinut, että luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2035 mennessä edellyttäisi noin yhdeksän miljardin euron panostuksia⁴, mikä tarkoittaisi yli miljardin euron lisäinvestointeja vuosittain luonnonsuojeluun ja ennallistamiseen. Tarvitaan siis uusia välineitä, jotka ohjaavat resursseja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen. Luonnonarvomarkkinat tarjoavat tähän yhden lupaavan ratkaisun. Yrityksille ne tarjoavat mahdollisuuden osoittaa ympäristövastuullisuuttaan konkreettisilla luontoteoilla, joita voidaan mitata ja raportoida luotettavasti. Samalla markkinat voivat kannustaa maanomistajia ja maatalouden tuottajia sekä metsänomistajia ennallistamistoimiin ja luonnon monimuotoisuutta parantaviin käytäntöihin.

---

1 IPBES 2019

2 Hyvärinen ym. 2019

3 UNEP 2023

4 Kangas ym. 2023

Luonnonarvomarkkinat voivat luoda uudenlaisen kannustimen luonnon-suojelulle ja ennallistamiselle. Niiden kautta maanomistajilla ja muilla toimijoilla on mahdollisuus tuottaa luonnonarvoja esimerkiksi ennallistamistoimenpiteillä ja myydä näitä luonnonarvoyksiköitä markkinoilla. Ostajina voivat toimia esimerkiksi yritykset, jotka haluavat edistää ja osoittaa vastuullista toimintaansa, tai tahot, joille luonnonsuojelulaissa säädetyt velvoitteet edellyttävät luontohaittojen kompensoimista. Lisäksi ostajina voivat olla myös yksityishenkilöt, säätiöt, järjestöt, kunnat sekä muut yhteiskunnalliset toimijat. Suomessa luonnonarvojen mittayksikkönä käytetään luonnonarvohehtaaria, jonka avulla voidaan määrittää luonnontilaa parantavien toimenpiteiden aikaansaama lisä luonnon monimuotoisuudelle.

Valtion rooli vapaaehtoisten luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä on keskeinen. Viranomaisen tehtävänä on luoda luotettavat puitteet markkinoiden syntymiselle: asettaa kriteerit tuotettaville luonnonarvoyksiköille, varmistaa niiden pysyvyys ja mahdollistaa luotettava rekisteri ja varmentamisjärjestelmä. Valtio voi vähentää viherpesun riskejä lisäksi kehittämällä yhteisiä pelisääntöjä ja ohjeistuksia. Kansainväliset luontositoumukset kuten EU:n biodiversiteettistrategia ja Kunming–Montrealin biodiversiteettikehyt ohjaavat kansallista työtä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Ne myös linkittävät suomalaiset luonnonarvomarkkinat osaksi laajempaa kansainvälistä kehitystä luontokadon pysäyttämiseksi.

Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida, millaiset edellytykset vapaaehtoisten luonnonarvomarkkinoiden käynnistymiselle Suomessa on, ja millaisia rooleja eri toimijat – erityisesti välittäjäorganisaatiot ja markkinapaikat – voivat näissä markkinoissa saada. Selvitys perustuu kirjallisuuskatsaukseen, kansainvälisten esimerkkien vertailuun sekä laajaan haastatteluaineistoon, joka tuo esiin keskeisten toimijaryhmien näkemyksiä markkinoiden kehittämisestä. Työ liittyy osaksi ympäristöministeriön Marketta-hanketta, jonka tavoitteena on luoda edellytyksiä sääntely- ja toimintaympäristölle, joka kannustaa luonnonarvojen tuottamiseen, hyödyntämiseen ja kaupankäyntiin luonnonsuojelulain mukaisesti.⁵ Tämä selvitys tuottaa tietoa erityisesti siitä, millaisia tehtäviä ja edellytyksiä luonnonarvomarkkinoiden välittäjäorganisaatioilla ja markkinapaikoilla voi olla, miten kaupankäyntiä voidaan tukea luotettavalla markkinainfrastruktuurilla, sekä millaisia pelisääntöjä ja käytäntöjä tarvitaan markkinoiden uskottavuuden ja toimivuuden varmistamiseksi. Lisäksi selvitys tuottaa viranomaisille ja muille sidosryhmille suosituksia siitä, miten luonnonarvomarkkinoiden luotettavuutta, läpinäkyvyyttä ja kysynnän kasvua

---

5 Ympäristöministeriö, 2025

voidaan tukea. Luonnonarvomarkkinoilla tässä selvityksessä tarkoitetaan kaupankäyntiä yhteismitallisilla luonnonarvoa mittaavilla luonnonarvoyksiköillä, kuten luonnonsuojelulaissa määritellyillä luonnonarvohehtaareilla.

Tämän selvityksen on ympäristöministeriön toimeksiannosta laatinut One Planet Oy, joka on luonnon monimuotoisuuden liittyvään konsultointiin erikoistunut yritys. One Planet Oy toimii myös luonnonarvomarkkinoilla fasilitoiden ja välittäen luonnonarvoyksiköihin liittyvää kauppaa niitä tuottavien, myyvien ja ostavien tahojen välillä.

2 Luonnonarvomarkkinoiden edellytykset ja markkinoiden tilanne Suomessa

Globaalilla tasolla luonnonarvomarkkinat ovat vasta kehittymässä, ja yksiköiden vertailtavuus, läpinäkyvyys ja vaikuttavuus ovat merkittäviä haasteita. Silti markkinoiden potentiaali on huomattava: ne voivat tuoda yksityisiä varoja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen ja tarjota yrityksille välineen ympäristövastuunsa osoittamiseen. Lainsäätäjien ja viranomaisten tehtäväksi jää varmistaa, että kaupankäynti luonnonarvohehtaareilla täydentää tiukkaa ympäristösääntelyä, perustuu luotettaviin mittareihin ja noudattavat hyvän hallinnon, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden periaatteita.

Luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen tähtäävien luonnonarvoyksiköiden kysyntää luovat ensisijaisesti yritysten tarve kompensoida omia ympäristöhaittojaan sekä pyrkimys vahvistaa mainetta vastuullisina toimijoina. Markkinat ovat kuitenkin vielä hajanaisia, ja luonnonarvoyksiköiden määrittely ja vertailtavuus vaihtelevat huomattavasti eri maiden välillä. Vuonna 2025 julkaistussa Biodiversity Credits Alliance -verkoston, International Advisory Panel for Biodiversity Credits -paneelin (IAPBC) ja Maailman talousfoorumin (WEF) yhteisraportissa korostetaan, että onnistuneiden luonnonarvomarkkinoiden perusta ovat todennettavissa olevat positiiviset vaikutukset luontoon, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus sekä hyvä hallinto ja korkea eettinen taso.⁶ Luonnonarvojen uskottava todentaminen edellyttää selkeitä ja mitattavia tavoitteita, luotettaviin lähtötasoihin perustuvia toimenpiteitä sekä lisäisyyden varmistamista. Lisäisyys tarkoittaa, että toimet tuottavat enemmän luontoarvoja kuin mitä ilman niitä olisi saavutettu.⁷ Lisäksi luonnon tilan paranemisen pysyvyys, haittojen siirtymisen estäminen, jatkuva seuranta, riippumaton varmennus ja kolmannen osapuolen auditoinnit ovat välttämättömiä keinoja varmistaa, että saavutetut hyödyt ovat aidosti todennettavissa ja kestäväällä pohjalla.⁸ Biodiversity Credit Alliance, IAPBC ja WEF korostavat periaatteissaan myös tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Tämä tarkoittaa

---

6 World Economic Forum, Biodiversity Credit Alliance, & International Advisory Panel on Biodiversity Credits, 2025

7 Gibbons ym. 2018, Macintosh ym. 2024

8 zu Ermgassen ym. 2025, World Economic Forum, Biodiversity Credit Alliance, & International Advisory Panel on Biodiversity Credits, 2025

paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen osallistamista päätöksentekoon, ennakoivaa ja tietoon perustuvaa suostumusta sekä hyötyjen oikeudenmukaista jakamista. Laillisten ja perinteisten maa- ja vesialueiden käyttöoikeuksien turvaaminen ja saavutettavat valitusmekanismit ovat keskeisiä uskottavien markkinoiden rakentamisessa.⁹

Suomessa luonnonarvomarkkinat ovat myöskin vielä kehitysvaiheessa, mutta niillä nähdään merkittävä potentiaali osana luontokadon pysäyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamista. Ekologinen kompensatio, joka otettiin osaksi luonnonsuojelulakia kesällä 2023, tarjoaa ensimmäistä kertaa lainsäädännöllisen perustan luontohaittojen hyvittämiselle markkinaehtoisesti. Suomessa ekologinen kompensatio on toistaiseksi vapaaehtoista, mutta sen kehittäminen luo pohjaa myös tulevaisuuden mahdollisille velvoittaville käytännöille. Velvoittava ekologinen kompensatio takaisi automaattisen kysynnän luonnonarvovoyksiköille, mikä vauhdittaisi luonnonarvovoyksiköiden tarjonnan syntymistä.

Luonnonarvomarkkinan synty edellyttää sekä tarjontaa että kysyntää: luonnonarvojen tuottajien, kuten maanomistajien, on oltava halukkaita ennallistamaan ja suojelemaan alueita, ja samanaikaisesti ostajille, kuten yrityksille, on tarjottava selkeitä toimintamalleja, ohjeistusta ja valmiiksi tuotettuja hyvityksiä. Ensimmäiset käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että kunnilla on tärkeä rooli edelläkävijöinä ja yritykset voivat toimia kysynnän vauhdittajina.¹⁰ Tämän selvityksen kirjoitushetkellä Suomessa on toteutusvaiheessa yksittäisiä luonnonsuojelulain mukaisia ekologisen kompensaation hankkeita ja luonnonarvokauppaa käydään myös virallisten viranomaisvarmenteisten yksiköiden ulkopuolella rahoittamalla alueiden suojelua ja ennallistamista. Aktiivisimmat luonnonarvokauppaan osallistuvat yritykset nykyisessä vapaaehtoisuuteen perustuvassa markkinassa ovat taloudellisesti hyvin pärjäävät yritykset ja kunnat, jotka ostavat luonnonarvoja hyvittääkseen yksittäisten rakennushankkeiden luontovaikutuksia. Koneen säätiö ja Sitra ovat myös rahoittaneet luonnonarvomarkkinoihin liittyviä hankkeita.¹¹ Luonnonarvovoyksiköitä ja muita luontotekoja välittävät ja niiden toteuttamisessa ohjeistavat ympäristökonsultit sekä ennallistamistoimintaan keskittyvät tahot, kuten esimerkiksi Hiilipörssi. Suojelualueiden perustamisessa tärkeä välittäjä ja toteuttaja on Luonnonperintösäätiö.

9 World Economic Forum, Biodiversity Credit Alliance, & International Advisory Panel on Biodiversity Credits, 2025

10 Pekkonen ym. 2025

11 Koneen säätiö 2025; Sitra 2023

Yritysten näkökulmasta ekologisen kompensaation prosessi näyttäytyy usein monimutkaisena ja hitaana, ja sen sovittaminen investointipäätöksiin ja rakentamisen aikatauluihin edellyttäisi selkeää ohjeistusta ja etukäteen tuotettuja, valmiita luontohyvityksiä. Luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä edistäisivät tutkijoiden mukaan selkeät toimintamallit, viranomaisten tarjoama tuki sekä konkreettiset esimerkit onnistuneista hankkeista.¹² Vähitellen kertyvä käytännön kokemus, avoin tietopohja ja toimijoiden välinen yhteistyö ovat keskeisiä edellytyksiä sille, että vapaaehtoiset luonnonarvomarkkinat voivat Suomessa kasvaa uskottavaksi ja vaikuttavaksi keinoksi luontokadon pysäyttämässä.

Keskeinen lähtökohta luonnonarvomarkkinoiden toiminnassa on lieventämishierarkia: ensisijaisesti tulee aina välttää ja minimoida luontohaittojen syntymistä, ja vasta tämän jälkeen voidaan turvautua haittojen hyvittämiseen muualla toteutettavilla toimenpiteillä. Lieventämishierarkian periaate korostaa, että luonnonarvomarkkinoiden yksiköt eivät saa muodostua luvaksi jatkaa luontokatoa, vaan niiden on toimittava täydentävänä välineenä muun ympäristösääntelyn rinnalla. Uskottavien markkinoiden edellytyksenä on, että sekä lainsäädäntö että toimijat sitoutuvat ohjaamaan resursseja ja toimenpiteitä ensisijaisesti haittojen välttämiseen ja minimoimiseen, ja että markkinoilla tuotetut luonnonarvoyksiköt perustuvat selkeästi määriteltyihin, mitattaviin ja todennettaviin luonnon tilan parannuksiin.

Luonnonarvomarkkinoiden uskottavuus edellyttää myös läpinäkyviä hallintorakenteita, jotta luonnon tilaa parantavien toimenpiteiden vaikuttavuutta on mahdollista seurata ja kriittisesti arvioida. Toistaiseksi luonnonarvomarkkinoiden järjestelmien läpinäkyvyydessä on kuitenkin ollut puutteita: ennen Suomen järjestelmän voimaan astumista yksikään olemassa oleva luonnonarvojen kompensointirekisteri ei ole kyennyt avaamaan riittävästi tietoa, jotta tavoitteiden saavuttamista voisi arvioida. Vuonna 2022 vain yhdeksässä maassa tietoja biodiversiteettiä lisäävistä kompensaatioista on koottu rekistereihin, ja niistä vain neljässä rekisterit ovat julkisia.¹³

---

12 Pekkonen ym. 2025

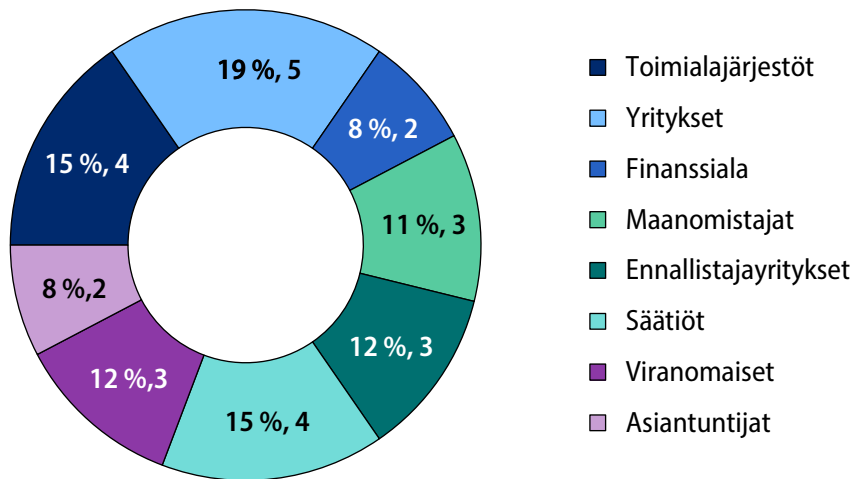
13 Kujala ym. 2022

3 Aineisto ja menetelmät

Selvityksen toteutus eteni vaiheittain ja yhdisti kirjallisuuskatsauksen, asiantuntijahaastattelut sekä yhteiskehittelyä hyödyntävän pyöreän pöydän -tilaisuuden. Työn alkuvaiheessa toteutettiin kirjallisuuskatsaus kansainvälisistä luonnonarvomarkkinoiden malleista Englannissa, Ranskassa ja Skotlannissa sekä vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden keskeisistä opeista luonnonarvomarkkinoita ajatellen. Aineistona hyödynnettiin viranomaisraportteja, tieteellistä kirjallisuutta ja muuta kirjallista materiaalia. Kartoitusta täydennettiin 26 haastattelulla, joita toteutettiin sekä luonnonarvomarkkinoiden keskeisten toimijoiden että asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa. Haastateltavat edustivat viranomaisia, asiantuntijoita, yrityksiä, maanomistajia, säätiötä ja kansainvälisiä toimijoita, tarkemmat haastateltavien tahojen jakaumat on havainnollistettu kuvassa 1. Haastattelut suunniteltiin tukemaan kirjallisuuskatsauksen havaintojen syventämistä ja tarjoamaan näkemyksiä markkinoiden rakenteista, välittäjäorganisaatioiden rooleista, markkinapaikkojen rakenteista sekä kaupankäynnin sääntelystä ja valvonnasta. Valtaosa haastatteluista toteutettiin etäyhteyksien välityksellä.

Keskeisille sidosryhmille järjestettiin fasilitoitu yhteiskehittelytilaisuus, jossa arvioitiin ja validoitiin luonnonarvomarkkinoiden vauhdittamisen suosituksia koskien etenkin välittäjäorganisaatioita ja markkinapaikkoja. Tilaisuudessa keskityttiin hyvien käytäntöjen ja pelisääntöjen määrittämiseen sekä kaupankäynnin sääntelyyn ja valvontaan liittyviin kysymyksiin. Selvityksen viimeisessä vaiheessa koottiin tulokset yhteen ja laadittiin suositukset markkinoiden vauhdittamiseen markkinapaikkojen ja välittäjäorganisaatioiden näkökulmasta sekä sääntelyn, valvonnan ja markkinoiden tukemiseen.

Kuvio 1. Haastateltavien tahojen jakaumat toimijatyypeittäin. Haastatteluja toteutettiin yhteensä 26 kappaletta.

4 Kokemuksia luonnonarvomarkkinoiden käynnistämisestä kansainvälisesti

Selvityksen kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltiin Ranskan, Englannin ja Skotlannin luonnonarvomarkkinoiden rakenteita sekä luonnonarvomarkkinoiden kansainvälisiä kehityssuuntia. Ranskan ja Englannin järjestelmiin perehdyttiin myös täydentävien viranomaishaastattelujen avulla. Skotlannin osalta haastateltiin alueellisen luonnonarvomarkkinajärjestelmän kannalta keskeisessä roolissa olevan Credit Nature -yrityksen edustajaa.

4.1 Ranskan luonnonarvoalueet kompensatioiden ja ennallistamisen välineenä

Ranskan luontoohyvyysjärjestelmää uudistettiin vuonna 2023 uuden vihreän teollisuuden lain myötä. Järjestelmä perustuu viranomaisen hyväksymiin luonnonarvoalueisiin SNCRR (Sites naturels de compensation, de restauration et de renaturation) joilla tuotetaan luonnonarvoyksiköitä UCRR (Unite de compensation, de restauration et de renaturation). Toimijoiden on mahdollista ostaa luonnonarvoyksiköitä joko kompensatiotarpeisiin tai vapaaehtoisia ympäristötoimia varten.¹⁴ Ranskan luonnonarvomarkkinajärjestelmässä painopiste on laajoissa luonnonarvojen tuottamiseen osoitetuissa alueissa, joita on tällä hetkellä kolme. Näistä kaksi on Ranskan valtion julkisen rahoituslaitoksen Caisse des Dépôts'n tytäryhtiön CDC Biodiversitén omistuksessa ja yksi ympäristökonsulttiyritys Biotopen hallinnassa.¹⁵ CDC Biodiversité perustettiin vuonna 2008 osana Ranskan kansallista biodiversiteettistrategiaa edistämään luonnonpääoman integroimista taloudellisiin järjestelmiin ja markkinamekanismeihin.¹⁶ Yhtiö hallinnoi ja kehittää ennallistamisalueita, joilla tuotetaan luonnonarvoyksiköitä ekologisen kompensatioiden ja luonnonarvomarkkinoiden tarpeisiin. Lisäksi CDC Biodiversité perustaa ja hallinnoi sijoitusrahastoja, jotka rahoittavat ennallistamis- ja ilmastokestävyyttä

14 République française 2023

15 Miguet 2025

16 CDC Biodiversité (ei pvm.)a

tukevia hankkeita, tarjoaa asiantuntijapalveluja biodiversiteetin hallintaan sekä kehittää luonnonpääoman mittaristoja ja osallistuu valtakunnallisiin luonnonarvomarkkinoihin liittyviin kokeiluohjelmiin.¹⁷

Markkinoiden käynnistymisessä keskeisiä toimijoita ovat edellä mainitut suuret ennallistamisalueita omistavat tai niitä valmistelevat tahot, Ranskan metsähallinto ONF sekä rannikkoalueiden suojelusta vastaava Conservatoire du Littoral. Myös suurkaupunkien satamat, kuten Haropa-satama ja Marseillen merisatama, ovat jättämässä ensimmäiset hakemuksensa ennallistamisalueista vuonna 2026.¹⁸ Laajoilla luonnonarvoalueilla tuotettavien luonnonarvovyksiköiden lisäksi järjestelmän rinnalla toimii myös pienempiin ekologiin kompensatioihin perustuva järjestelmä, jossa pienemmät maanomistajat ja toimijat tuottavat ekologisia kompensatioita hankkeita varten. Lisäksi CDC Biodiversité hallinnoi rahastoa¹⁹, jonka kautta suuret toimijat voivat kartoittaa myös pienemmiltä maanomistajilta alueita luonnonarvojen tuottamiseen. Järjestöt ja yhdistykset voivat hakea alueidensa kunnostusta vapaaehtoisen rahoituksen kautta, mutta tällaiset panostukset eivät tuota luonnonarvovyksiköitä.²⁰

Tätä selvitystä varten haastatellun Ranskan ministeriön biodiversiteettirahoituksen asiantuntijan mukaan velvoittavat kompensatiot ovat Ranskan luonnonarvomarkkinoiden tärkein ajuri.²¹ Ranskan lainsäädännössä on säädetty osittain velvoittavasta ekologisesta kompensatiosta, mikäli hankkeiden luontovaikutuksia ei ole lieventämishierarkia mukaan pystytty riittävästi välttämään ja minimoimaan. Ranskan aiempi luontohyvitysjärjestelmä ei tuottanut juurikaan kompensatioalueita ja SNCRR-alueisiin ja UCRR-yksiköihin perustuva järjestelmä on vielä niin uusi, että sen viitekehysten sisällä on toteutettu vasta yksittäisiä pieniä kauppvoja. Keskeisenä välittäjäorganisaationa Ranskan luontohyvitysjärjestelmässä toimii yhtiö CDC Biodiversité²². CDC Biodiversité on saanut Euroopan investointipankilta lainaa luontohyvitysalueiden perustamiseen, ja pankki tekee parhaillaan yhteistyössä CDC Biodiversitén kanssa selvitystä Ranskan vapaaehtoisista luonnonarvomarkkinoista²³.

17 CDC Biodiversité (ei pvm.)b

18 Terre Futur 2025

19 CDC Biodiversité & La Banque des Territoires 2024

20 Biodiversiteettirahoituksen projektijohtaja, ministeriön edustaja. (2025, 15. syyskuuta). Henkilökohtainen haastattelu.

21 République française 2023

22 CDC Biodiversité (ei pvm.)b

23 Euroopan investointipankki 2025

Tämä kertoo kasvavista odotuksista myös Ranskan vapaaehtoisuuteen perustuvien luonnonarvomarkkinoiden kehittymisestä. Ranskan järjestelmässä luonnonarvojen (UCRR yksiköiden) jälkikauppa ei ole sallittua.²⁴

Ranskan SNCRR-järjestelmässä luonnonarvomarkkinoiden käynnistysvaihe nojaa vahvasti suuriin institutionaalsiin toimijoihin, kuten CDC Biodiversitéen, La Banque des Territoiresiin sekä julkisiin maanomistaja- ja hallintaorganisaatioihin (ONF, Conservatoire du Littoral).²⁵ Näiden toimijoiden tehtävänä on varmistaa maa-alueiden saatavuus sekä kompensatiotoimenpiteiden ekologinen laatu ja pitkäaikainen seuranta. Tämä tarkoittaa, että markkina on toistaiseksi pitkälti heidän hallinnassaan, eikä pienemmillä yksityisillä luonnonarvojen tuottajilla ole vielä laajaa roolia. Ranskan viranomaistahon haastattelun mukaan nykyisellä kolmella luonnonarvoalueella tuotettujen luonnonarvoyksiköiden yhtenäisestä hinnoittelusta on sovittu siten, että yksiköt maksavat kaikilla alueilla saman verran ja hinta perustuu keskimääräiseen luonnonarvoyksiköiden tuotantokustannukseen. Luonnonarvomarkkinoita edistetään valtion tasolta myös kannustamalla kuntia suunnittelemaan ja toteuttamaan SNCRR-hankkeita omilla alueillaan yhteistyössä yksityisten yritysten kanssa.²⁶

4.2 Englannin luonnon 10 %:n nettohyötyyn perustuvat luonnonarvomarkkinat

Isossa Britanniassa säädettiin vuonna 2021 laki, joka edellyttää useimmilta maankäytön kehityshankkeilta Englannissa 10 % luonnontilan paranemaa verrattuna tilaan ennen kehityshanketta (Biodiversity Net Gain).²⁷ Luonnontilan paraneman laskemiseen on käytettävä valtion määrittelemää Biodiversity metric -työkalua, ja toimenpidehierarkia toimii siten, että ensisijaisesti luonnontilaa parannetaan itse hankekehitysalueella (on-site), toissijaisesti sen ulkopuolella (off-site) ja viime-sijaisesti ostamalla yksiköitä valtiolta, joka ohjaa varoja julkisesti toteutettuihin luonnon ennallistamis- ja suojeluhankkeisiin.²⁸ Järjestelmää valvoo ja hallinnoi

24 Ministère de la Transition écologique, Aménagement du territoire, Transports, Ville et Logement 2025

25 CDC Biodiversité 2024 ja Ministère de la Transition écologique (ei pvm.)

26 Biodiversiteettirahoituksen projektijohtaja, ministeriön edustaja. (2025, 15. syyskuuta). Henkilökohtainen haastattelu.

27 UK Government 2021

28 Department for Environment, Food & Rural Affairs 2023

ministeriö, Department for Environment, Food & Rural Affairs (Defra). Merkittävät hankealueen luonnontilan paranemat sekä kaikki hankealueen ulkopuolella toteutettavat hankkeet on turvattava lainvoimaisella sopimuksella 30 vuodeksi kaavoitussopimuksin tai suojelusitoumuksin. Isossa Britanniassa ministeriö on kannustanut aluehallintoja (Local Planning Authorities) toimimaan luonnonarvo-kauppojen välittäjinä tarjoamalla ohjeistusta eri toimijoille sekä myös myymään omia maitaan luonnonarvojen tuottamiseen kansallisten ja alueellisten luonnon-suojelutavoitteiden saavuttamiseksi.²⁹ Biodiversity Net Gain (BNG) -järjestelmää valvoo Natural England, joka hyväksyy luonnon nettohyödyn saavuttamiseksi tehdyt toimenpiteet ja ylläpitää rekisteriä. Natural England on Iso-Britannian ympäristö-, elintarvike- ja maaseutuministeriön (Department for Environment, Food and Rural Affairs, DEFRA) alainen itsenäinen julkinen viranomaisena. Sen tehtävänä on varmistaa luonnon monimuotoisuuden, maisemien ja ekosysteemipalvelujen suojelu sekä tukea hallitusta luonnon monimuotoisuuteen liittyvän lainsäädännön toimeenpanossa. Natural England toimii siten valtionhallinnon alaisena, mutta operatiivisesti itsenäisenä asiantuntijaorganisaationa, joka vastaa BNG-järjestelmän teknisestä hallinnoinnista ja valvonnasta.³⁰

Englannissa luonnonarvojen tuottamiset ovat kohdentuneet ensisijaisesti hanke-alueilla (on-site) tehtäviin toimiin, sillä kyseiset toimet ovat edullisempia johtuen hankealueiden ulkopuolella toteutettavien toimien tiukemmista standardeista ja hankealueella toteutettavat toimet saavat myös enemmän tukea paikallis-yhteisöiltä. Hanketoimijoilta varmistetaan aina ensisijaisesti lievennyshierarkian noudattaminen ennen luonnonarvoja lisääviin toimiin ryhtymistä. Tutkijat ovat kritisoineet järjestelmää siitä, että markkinoiden kautta ostettaville off-site-toimille on tiukemmat standardit kuin hankekehittäjien johtamille, kehityshankkeiden yhteydessä toteutettaville toimille.³¹ Tämä on johtanut siihen, että luonnon-tilan heikentäjille jää kannustin täyttää lakisääteiset velvoitteensa investoimalla heikkolaatuisempiin luonnontilaa parantaviin lievennystoimiin paikan päällä ja investoinnit hankealueiden ulkopuolisiin toimiin ovat jääneet vähäisemmiksi.

Heinäkuussa 2025 Englannin kansallisessa luontohyvyysrekisterissä oli yhteensä 90 kohdetta, joiden luomat tai parantamat elinympäristöt kattavat yli 2 700 hehtaaria. BNG:tä on suunniteltu laajennettavan suuriin infrastruktuuriprojekteihin vuodesta 2026 alkaen, mikä todennäköisesti kasvattaa markkinaa merkittävästi. Iso-Britannian ympäristö- ja maatalousministeriön (Defra) mukaan BNG on vaikuttanut

29 DEFRA Environment 2023

30 Natural England (ei pvm.), Department for Environment, Food & Rural Affairs 2024

31 Rampling ym. 2021; zu Ermgassen ym. 2024

siihen, että luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvat haitalliset vaikutukset pyritään minimoimaan hankealueiden valinnassa. Lisäksi uusia teknologia-yrityksiä ja välitysalustoja on syntynyt markkinoille välittämään hankealueiden ulkopuolisten off-site hyvityksiä. Järjestelmä on kuitenkin osoittautunut haastavaksi etenkin pienillä, alle hehtaarin kokoisilla alueilla. Vuonna 2025 Iso-Britannia on myös päättänyt lisätä paikallisten kaavoitusviranomaisten rahoitusta 10 miljoonalla punnalla BNG-hankkeiden tehokkaammaksi toteuttamiseksi.³²

Velvoittavien luonnon nettohyötyyn tähtäävien luontotekojen rinnalla Englannissa toimii myös vapaaehtoiseen luonnonarvomarkkinoihin perustuva järjestelmä, joka on kuitenkin toistaiseksi jäänyt marginaaliseksi. Tämän selvityksen yhteydessä haastatellun Iso-Britannian ympäristö- ja maatalousministeriön virkahenkilön mukaan vapaaehtoisten markkinoiden infrastruktuuria pyritään kehittämään entistä vahvemmin kolmansien osapuolten sertifiointien ja luonnonarvovoyksiköiden varmennusten varaan. Tämä vähentäisi viranomaisten hallinnollista roolia ja vastuuta järjestelmän ylläpidosta. Merkittävämmän yksityisen kysynnän arvioidaan syntyvän vasta, kun luonnonarvovoyksiköitä voidaan helpommin kytkeä yritysten arvoketjujen luontovaikutuksiin ja vastuullisuusraportointiin laajemmin. Nykytilanteessa järjestelmän piirissä ovat pääosin toimijat, jotka käyttävät paljon maapinta-alaa. Tämä rajaa luonnonarvomarkkinoiden potentiaalia ja jättää suuren osan luonnonvarojen hyödyntävästä teollisuudesta niiden ulkopuolelle.

4.3 Skotlannin vapaaehtoisuuteen perustuvat luonnonarvomarkkinat

Erona Englannin velvoittavuuteen perustuvasta BNG-järjestelmästä Skotlanti on kehittämässä omaa vapaaehtoisuuteen perustuvaa luonnonarvomarkkinaa. Luonnonarvomarkkinoiden infrastruktuuria on Skotlannissa kehitetty julkisen ja yksityisen toimijan yhteistyönä. Yksityinen yritys CreditNature toimii luonnonarvomarkkinoiden digitaalisen markkinapaikan tarjoajana sekä markkinoiden välittäjänä tarjoten sertifioidun mittausmenetelmän luonnonarvovoyksiköiden laskemiseen (NARIA). Markkinoilla on mahdollista käyttää myös muita mittausmenetelmiä, mikäli ne täyttävät lainsäädännön asettamat vaatimukset

---

32 DEFRA Environment 2025

luonnonarvojen tuottamiselle. Skotlannin hallitus on CivTech Scotland -innovaatio-kiihdytysohjelman kautta myöntänyt noin 500 000 punnan avustuksen Credit Naturelle vapaaehtoisen luonnonarvoyksikköjärjestelmän kehittämiseen.³³

CreditNature myöntää luontoinvestointitodistuksia (NIC) ja luontokrediittejä (NC) yhdistäen luonnonarvojen ostajia, maanomistajia ja projektikehittäjiä. Luontoinvestointitodistus (NIC) on sijoitusta tai rahoitussitoumusta edustava instrumentti luonnon ennallistamis- tai suojeluhankkeeseen, kun taas luontokrediitti (NC) kuvaa hankkeen toteutuksen tuloksena syntynyttä, mitattua ja todennettua luonnonarvon parannusta. NARIA (Natural Asset Recovery Investment Analytics) metriikan avulla tuotetaan suojelu- ja ennallistamisprojektien lähtötason määrittely, ennusteet suojelutoimien vaikuttavuudelle, seuranta sekä hyvityksen tuottaminen. Credit Nature'n edustajan haastattelussa nousi esiin, että markkinoille on mahdollista tulla myös muita palveluntarjoajia ja menetelmiä luonnonarvoyksiköiden laskemiseen, kunhan ne vain ovat linjassa lainsäädännön vaatimusten kanssa.

Skotlannin luonnonarvomarkkinoiden järjestelmässä hyödynnetään olemassa olevia mekanismeja ja lainsäädäntöä, kuten Woodland Carbon Code ja Peatland Code. Näihin sekä luonnon pääoman markkinakehykseen (Natural Capital Market Framework) pohjautuen Skotlannissa on kehitteillä Ecosystem Restoration Code, jonka avulla on tarkoitus luoda markkinamekanismeja, jotka kanavoivat enemmän yksityistä rahaa luonnon ennallistamiseen.³⁴ Skotlannin Natural Capital Market Framework on hallituksen kehittämä kokonaisuus, joka ohjaa luonnon pääomaan perustuvien markkinoiden rakentamista määrittelemällä yhteiset periaatteet, standardit ja toimintamallit, jotta yksityinen rahoitus voi luotettavasti ja läpinäkyvästi tukea luonnon ennallistamista ja suojelua.

Skotlannin Ecosystem Restoration Code (ERC) -järjestelmässä keskitytään ensisijaisesti ekosysteemien ennallistamiseen ja luonnon monimuotoisuuden parantamiseen eri ekosysteemeissä, mutta merelliset ekosysteemit on rajattu siitä pois, samoin pienemmän mittakaavan luontopohjaiset ratkaisut kaupunki-ympäristöissä. Ecosystem Restoration Code:n on tarkoitus tarjota mahdollisuuksia investoida kosteikkojen, niittyjen ja metsien monimuotoisuuden parantamiseen. Järjestelmässä otetaan huomioon alueelliset erityispiirteet ja paikalliset olosuhteet, mikä tarkoittaa, että ERC:n soveltaminen voi vaihdella eri puolilla Skotlantia riippuen ekosysteemien tyypistä ja ennallistamistarpeista. ERC:n käyttö on suunnattu erityisesti yksityiselle sektorille ja sijoittajille, mutta se ei sulje pois

33 Credit Nature 2023

34 Scottish Government 2023

julkisen sektorin osallistumista tai tukea ennallistamishankkeille. Järjestelmässä pyritään varmistamaan korkea eettinen ja ekologinen laatu, mikä tarkoittaa, että vain tietyt, tieteellisesti perustellut ja valvotut ennallistamistoimet voivat saada ERC-sertifikaatin. Näiden rajauksien avulla ERC pyrkii luomaan luotettavan ja vaikuttavan mekanismin luonnon ennallistamiseen ja monimuotoisuuden säilyttämiseen Skotlannissa.³⁵

4.4 Euroopan komission luonnonarvomarkkinoiden tiekartta

Heinäkuussa 2025 Euroopan komissio julkaisi tiekartan luonnonarvomarkkinoiden edistämisestä unionin tasolla. Tiekartan tavoitteena on kehittää selkeät standardit ja luotettava sertifiointijärjestelmä luonnon tilaa parantaville toimenpiteille, jotta unionin alueella käytettävistä luonnonarvovyksiköistä tulee vaikuttavia ja uskottavia.³⁶ Tiekartan aikajänne ulottuu vuoteen 2027 ja siinä linjatuilla toimenpiteillä on tarkoitus valmistella unionin alueella toimiville luonnonarvomarkkinoiden infrastruktuuria, selvittää eri toimijoiden kiinnostusta ja tarpeita sekä toteuttaa ja rahoittaa pilottihankkeita. Tiekartassa korostetaan erityisesti viljelijöiden ja metsänomistajien roolia luonnonarvojen tuottajina ja markkinoiden keskeisinä toimijoina. Komission visioima malli perustuu kaksivaiheiseen järjestelyyn: ensin arvioidaan ja sertifioidaan luonnonarvovyksiköiden tuottamiseen tähtäävät toimet, ja myöhemmin yksiköt myönnetään todettujen ekologisten vaikutusten perusteella. Käytännössä esimerkiksi maataloustuottaja voisi saada ulkopuolisen sertifioijan hyväksynnän hankesuunnitelmalleen. Luonnonarvovyksiköitä tulisi myöntää vasta, kun toteutuneet toimet ovat osoittaneet vaikutusta luonnon tilaan.

Tiekartassa visioidaan mallia, jossa olisi mahdollista rahoittaa luonnonarvotoimia etukäteen sopimusperusteisten maksujen tai vakuuksien avulla, samalla kun myöhemmin myönnettävät yksiköt varmistavat konkreettiset tulokset. Sertifioidut toimet nojautuvat olemassa oleviin EU-standardeihin, kuten luonnonmukaisen maatalouden käytäntöihin, yhteisen maatalouspolitiikan ympäristö- ja ilmasto-ehtoihin, ennallistamisstandardeihin ja kestävä metsänhoidon kriteereihin. Komissio esittää tiekartassa muun muassa asiantuntijaryhmän perustamista, luonnonarvovyksiköiden kysyntä- ja tarjonta-arvioiden laatimista, pilottihankkeiden käynnistämistä sekä kansainvälisen yhteistyön vahvistamista. Lisäksi julkisen

35 Scottish Government 2023

36 Euroopan komissio 2025

siemenrahoituksen ja riskienhallintamekanismien avulla pyritään houkuttelemaan yksityistä pääomaa markkinoille nopeammin, mikä tukee markkinoiden syntyä ja likviditeettiä.³⁷

4.5 Yhteenveto luonnonarvomarkkinoiden kansainvälisistä esimerkeistä

Ranskan, Englannin ja Skotlannin esimerkit sekä Euroopan komission luonnonarvomarkkinoiden tiekartta osoittavat, että luonnonarvomarkkinoiden kehittäminen etenee eri maissa samansuuntaisesti, mutta eritasoisin velvoittein ja rakentein. Luonnonarvomarkkinoiden toimivuus edellyttää toisaalta sujuvia ja kustannustehokkaita menettelyjä, mutta niiden yhteensovittaminen tarkkojen ekologisten kriteerien ja luotettavan seurannan kanssa vaatii huolellista tasapainottamista. Luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä joudutaan tasapainoilemaan hallinnollisen keveyden ja ekologisen luotettavuuden välillä.

Ranskassa järjestelmä rakentuu vahvasti julkisen sektorin ja institutionaalisten toimijoiden hallinnoimien suurten ennallistamisalueiden varaan, ja markkina on vielä alkuvaiheessa. Ranskan järjestelmässä merkittävää roolia käyttävä CDC Biodiversitén suomalainen vastine voisi olla esimerkiksi Suomen teollisuussijoitus Tesi tai Business Finland, mikäli näillä olisi erillisiä pelkästään biodiversiteettikysymyksiin ja -markkinoihin keskittyviä elimiä, jotka investoisivat ennallistamisalueiden hankkimiseen. Ranskan julkiset maanomistaja- ja hallintaorganisaatioit kuten ONF ja Conservatoire du Littoral, jotka ovat aktivoituneet luonnon ennallistamisalueiden perustamisessa ovat rinnasteisia Suomen valtion maa-alueita hallinnoimaan Metsähallitukseen.

Englannin Biodiversity Net Gain -malli edustaa selkeimmin velvoittavaa lähestymistapaa, jossa luonnon monimuotoisuuden kokonaisparanema on säädetty lakiin. Tämä on lisännyt luonnon huomioimista hankesuunnittelussa, mutta samalla se on kohdannut haasteita erityisesti pienimuotoisissa hankkeissa ja on-site- sekä off-site-toimien laadullisissa eroissa. Skotlannin vapaaehtoisuusperusteinen malli pyrkii houkuttelemaan yksityistä pääomaa ennallistamiseen luomalla luotettavia, sertifioituja mekanismeja, jotka korostavat ekologista laatua ja eettisyyttä.

---

37 Euroopan komissio 2025

Euroopan komission tiekartta tähtää EU-tason yhtenäisen viitekehyksen luomiseen ja markkinainfrastruktuurin valmisteluun vuoteen 2027 mennessä, painottaen erityisesti maatalouden ja metsätalouden roolia luonnonarvojen tuottajina.

Kansainväliset esimerkit osoittavat, että luonnonarvomarkkinoiden onnistuminen edellyttää sekä selkeää sääntelykehystä että riittävän kysynnän syntymistä – ilman velvoittavia tai taloudellisesti kannustavia mekanismeja markkinat jäävät helposti pienimuotoisiksi. Luotettava mittaaminen, sertifiointi ja pitkäjänteinen seuranta ovat edellytyksiä markkinoiden uskottavuudelle, mutta todellinen ekologinen ja taloudellinen vaikuttavuus syntyy vasta, kun luonnonarvoille on riittävästi maksuhalukkuutta ja kysyntää julkiselta ja yksityiseltä sektorilta. Suomessa merkittävät institutionaaliset sijoittajat eivät vielä ole lähteneet mukaan luonnonarvomarkkinaan, mutta Suomen erityispiirteenä verrattuna kansainvälisiin esimerkkeihin voidaan pitää ympäristönsuojeluun keskittyvien säätiöiden aktiivisuutta luonnonarvomarkkinoiden edistäjinä. Koneen säätiö on rahoittanut sekä MTK:n luonnonarvojen markkinapaikkaa että Ilmari Räsäsen säätiötä ja Päijät Hämeen metsänhoitoyhdistystä luonnonarvojen välittämisessä tuottamisessa.³⁸ Institutionaalisenä rahoittajatahona voidaan pitää Suomen itsenäisyyden juhlarahastoa Sitraa, joka on muun muassa rahoittanut Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK:n ylläpitämän luonnonarvojen markkinapaikan ensimmäisen vaiheen kehittämistä.³⁹

---

38 Koneen säätiö 2025; MTK 2025

39 Sitra 2023

5 Luonnonarvomarkkinoiden keskeisten toimijoiden näkemyksiä markkinoiden kehittämisestä

Selvitystä varten toteutettiin yhteensä noin 26 haastattelua luonnonarvomarkkinoiden keskeisten toimijoiden ja asiantuntijoiden kanssa. Haastatteluissa käsiteltiin erityisesti välittäjäorganisaatioiden ja markkinapaikkojen rooleja ja rakenteita luonnonarvomarkkinan vauhdittamisessa, sekä sääntelyn ja julkisen toimijan vastuita luonnonarvomarkkinoiden käynnistäjänä ja laadun valvojana. Tässä luvussa käydään läpi haastattelujen keskeisiä huomioita liittyen luonnonarvomarkkinoiden kehitykseen.

5.1 Kysyntäpuolen, kuten yritysten ja toimialajärjestöjen näkemyksiä

Haastatellut yritykset ja toimialajärjestöt edustavat ensisijassa luonnonarvo-yksiköiden kysyntäpuolta. Yritysten ja toimialajärjestöjen keskuudessa nähtiin luonnon monimuotoisuuden liittyvien näkökulmien olevan yleistymässä yritysmaailmassa ja toimijat tunnistivat, että luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on jatkossa osa yritysten huolellisuusvelvoitteita, mikä lisää aiheen liiketoiminnallista painoarvoa. Kiinnostus luonnonarvomarkkinoihin on olemassa, mutta tällä hetkellä merkittäviin investointeihin ei löydy selkeitä kannustimia, sillä käytännössä toimivaa markkinaa ei ole ja kannusteita osallistua markkinaan ei ole riittävästi. Yritykset vertasivat tilannetta hiilimarkkinoiden alkuvaiheeseen, jossa nähtiin potentiaalia mutta myös huomattavia epävarmuuksia. Suurimmiksi haasteiksi arvioitiin luonnonarvo-yksiköiden tuotannon monimutkaisuus ja kustannukset sekä se, ettei järjestelmä välttämättä ole riittävän houkutteleva tuottajille tai tarjoa heille selkeää lisäarvoa. Sääntelyltä toivottiin joustavuutta ja markkinoiden logiikkaa paremmin tukevaa lähestymistapaa, ja hallinnollisia prosesseja toivottiin kevennettävän esimerkiksi kolmannen osapuolen sertifiointien avulla. Lakiin perustuvaa järjestelmää ja viranomaisvahvisteisia yksiköitä pidettiin myös hyvänä ja luotettava pohjana markkinoille järjestelmän jäykkyydestä huolimatta.

Toistaiseksi luonnonarvoyksiköiden ostomotiivit perustuvat pääasiassa yritysten maineeseen ja yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen, vaikka pitkällä aikavälillä järjestelmässä nähdään myös liiketoiminnallista potentiaalia. Nykyisessä tilanteessa luontotoimia toteutetaan usein hyväntekeväisyyden kaltaisina vapaaehtoisina panostuksina, ja aktiivisuus painottuu yrityksiin, joilla on suuremmat taloudelliset katteet eikä välttämättä niihin yrityksiin, joiden toiminta aiheuttaa suurimman luontojalanjäljen. Yksityisillä toimijoilla ei ole vielä selkeitä taloudellisia kannustimia ostaa virallisesti vahvistettuja luonnonarvoyksiköitä, minkä vuoksi merkittävä osa yritysten tekemistä luontoinvestoinneista tapahtuu virallisten luonnonarvomarkkinoiden ulkopuolella. Yrityspuolella pelätään viherpesun leimaa, mikä tekee osan toimijoista varovaisiksi ryhtymään luontotoimiin, sillä toimien julkistamisesta koetaan saatavan helposti enemmän kritiikkiä kuin kiitosta.

Julkisen sektorin rooli nähtiin yrityspuolella ratkaisevana markkinoiden käynnistämässä. Valtion ja julkisten toimijoiden toivottiin osoittavan esimerkkiä ja edelläkävijyyttä luonnonarvojen hankkimisessa niin valtion omien metsien kuin valtionyhtiöidenkin kautta. Haastattelussa painotettiin, että myös valtion tulee hyvittää omat luontohaittansa, jotta yksityisille toimijoille syntyy aito kannustin tehdä samoin. Lisäksi julkisen toimijan toivottiin tarjoavan taloudellisia kannusteita, siemenrahaa ja sisällyttävän luonnonarvojen tuottamisen osaksi julkisia hankintoja ja kilpailutuksia sekä valtionyhtiöiden toimintaa. Haastattelussa nousi myös esiin näkemys siitä, että valtiollinen toimija voisi olla avainasemassa myös sijoitustoiminnan suunnannäyttäjänä ja markkinan uskottavuusleiman antajana esimerkiksi julkisen rahaston kautta. Luonnonarvopankkina toimiva siemenrahasto voisi ennakkollisesti rahoittaa luonnonarvoyksiköiden tuottamista ja kantaa näin osan yksiköiden tuottamisen alkuriskistä markkinan käynnistymisvaiheessa, jolloin kysyntä on vielä epävarmempaa. Haastattelussa nostettiin myös esiin, että ilman tällaista siemenrahastoa uusien ja vähemmän tunnettujen rahastojen on vaikea houkutella yksityisiä sijoittajia.

Sijoittajapuolella kiinnostusta nähtiin olevan etenkin säätiöiden, varakkaiden yksityissijoittajien ja julkisten toimijoiden keskuudessa. Nopeita voittoja luonnonarvomarkkinoilta ei kuitenkaan odoteta. Näiden toimijoiden panoksen arvioitiin olevan tärkeä markkinan alkuvaiheessa uskottavuuden ja luottamuksen rakentamisessa. Suomen ekologisen kompensaaion mallia pidettiin kiinnostavana myös EU-tasolle skaalattaessa ja hiilimarkkinoiden oppeja pidettiin tärkeinä: selkeät kriteerit ja luotettava, tehokas yksiköiden varmentaminen ovat edellytys markkinoiden uskottavuudelle.

5.2 Maanomistajien ja heitä edustavien tahojen näkemyksiä

Maanomistajien ja heitä edustavien tahojen haastatteluissa nousi esiin, että luonnonarvomarkkinoiden alkuvaiheessa suurilla maanomistajilla ja tuottajilla on pienempiä toimijoita paremmat valmiudet tavoittaa ostajia ja hallita kaupankäyntiin liittyviä kustannuksia. Toistaiseksi pienillä maanomistajilla ei ole riittävästi keinoja päästä osalliseksi kaupankäyntiin, sillä selkeitä kannustimia luonnonarvojen pienimuotoiseen tuottamiseen ei ole eikä myöskään alhaisen kustannuksen markkinapaikkoja ja luonnonarvojen välitystä. Maanomistajapuolen toimijat olivat erityisen huolissaan korkeista transaktiokustannuksista, jotka muodostuvat luonnonarvojen välittämiseen ja kaupankäyntiin liittyvästä byrokratiasta ja varmenuksesta. Tämän pelätään estävän etenkin pienempien maanomistajien pääsyn markkinoille. Pellervon taloustutkimuksen tuottamassa selvityksessä luonnonarvomarkkinoista tuottajanäkökulmasta nostetaan niin ikään esille, että maanomistajilla on selkeää kiinnostusta käydä kauppaa luontoteoilla, mutta liian raskaat menettelyt ja byrokratia voivat vähentää kiinnostusta osallistua.⁴⁰

Maanomistajien keskuudessa luonnonarvojen tuottamisen kiinnostus kohdistuu erityisesti luontopääomaa lisääviin toimiin kuten ennallistamiseen ja vähemmän luonnontilaa ylläpitäviin toimiin kuten suojeluun. Toivetta on saada rahoitusala ja ensisijaisesti sijoittajat innostumaan markkinasta. Maanomistajat toivoivat myös sitä, että luonnonarvoyksiköitä voitaisiin myydä kuluttaja-asiakkaille yritysten ja organisaatioiden lisäksi. Maanomistajilla oli myös kiinnostusta käydä vapaammin kauppaa eri tyyppisillä luonnonarvoilla, jotka eivät välttämättä ole viranomaisvahvistettuja tai sertifioituja yksiköitä. Keskusteluissa nostettiin myös esiin maanomistajan tulonsaannin jatkuvuus ja huoli siitä, että luonnonarvojen ansaintalogiikassa ei ole jatkuvuutta, jos samalla maalla tuotettuja luonnonarvoja ei pysty myymään uudelleen.

Pohdintaa herättivät myös sellaiset luontotyypit, jotka edellyttävät jatkuvaa hoitoa, kuten perinnebiotoopit ja lehdot. Näiden osalta maanomistajat korostivat tarvetta luoda ansaintamahdollisuuksia, jotka kytkeytyvät pitkäjänteiseen hoitotyöhön eikä kertaluonteisiin toimenpiteisiin. Vapaaehtoisuuteen perustuvia ekologisia kompensatioita ei nähty riittävänä sääntelynä luonnonarvohehtaariyksiköillä käytävien markkinoiden käynnistämiseksi ja nykyinen luonnonarvohehtaareihin perustuvan järjestelmän nähtiin olevan kesken vesistöjen osalta.

---

40 Horne ym. 2025

5.3 Välittäjätahojen näkemyksiä

Selvitystä varten haastateltiin useita luonnonarvomarkkinoilla toimivia välittäjä-tahoja, kuten säätiöitä, metsänhoitoyhdistyksen edustajaa sekä käytännön ennallistamistyötä ja luonnonarvojen välitystoimintaa harjoittavia yrityksiä.

Metsänhoitoyhdistysten näkökulmasta luonnonarvomarkkinoiden kaltaista toimintaa on ollut olemassa jo pidempään muun muassa METSO-ohjelman ja Suomen metsäkeskuksen myöntämien ympäristötukien kautta. Näistä vakiintuneista järjestelmistä nähtiin tärkeäksi ottaa oppia myös virallisiin luonnonarvoyksiköihin perustuvien markkinoiden kehittämisessä. Metsänhoitoyhdistysten mukaan luonnonarvokauppa on toistaiseksi kuitenkin ollut metsänomistajille marginaalista verrattuna puukauppatuloihin, ja tulojen hankkiminen luontotoimista koetaan kokonaisuutena hajanaiseksi ja vaikeasti hahmotettavaksi. Yhtenä haasteena nähtiin myös välittäjäorganisaatioiden ansaintalogiikan puuttuminen luonnonarvokaupassa, mikä vaikeuttaa markkinoiden ammattimaistumista ja jatkuvuutta. Metsänhoitoyhdistysten näkökulmasta Metsäkeskuksen myöntämä ympäristötuki on tällä hetkellä selkein toimintamalli. Siinä metsänhoitoyhdistykset hoitavat selvitystyön ja viranomainen tekee päätöksen mahdollisen tuen myöntämisestä selvityksen perusteella. Metsien osalta valtion roolia pidettiin keskeisenä esimerkin näyttäjänä luonnonarvojen tuottamisessa – mikäli luonnonarvokaupasta odotetaan muodostuvan tulonlähde yksityisille toimijoille, nähtiin luontevana, että myös valtio osallistuisi luonnonarvojen hankintaan omien metsien kautta.

Haastatteluissa nousi säätiöiden ja käytännön ennallistamis- ja suojelutyötä tekevien välittäjien osalta esiin huoli nykyisten laskentamallien rajoitteista. Nykyiset menetelmät eivät kannusta varttuneiden metsien suojeluun tai tue luonnonarvojen tuottamista vanhoissa metsissä. Lisäksi nähtiin riski siitä, että markkinoille syntyvät useita rinnakkaisia luonnonarvoyksiköitä, joista osa on ekologisesti vähemmän vaikuttavia mutta hinnaltaan edullisempia, mikä voisi vääristää markkinoiden toimintaa ja heikentää luontovaikutuksia. Suurimpana haasteena pidettiin kuitenkin ostajien rajallista ymmärrystä luonnonarvojen tuottamisesta ja sen todellisista vaikutuksista. Lisäksi ennallistamisen ja välityksen parissa toimivien tahojen pienimuotoisuutta pidettiin haasteena, sillä tahot eivät aina kykene vastaamaan yritysten vaihtelevaan kysyntään.

Keskusteluissa korostui tarve taloudellisille kannustimille, jotka lisäisivät luonnonarvojen ostamisen houkuttelevuutta. Esimerkiksi verovähennysoikeuden mahdollistaminen luonnonarvojen hankinnasta nähtiin keinona aktivoida yksityistä kysyntää ja vahvistaa markkinoiden toimintaa.

Välittäjätahojen mukaan myös epäselvyys EU:n ennallistamisasetuksen vaikutuksista aiheuttaa epävarmuutta: toimijat eivät aina tiedä, millaiset toimet voidaan laskea lisäisiksi ja siten hyväksyttäväksi luonnonarvojen tuottamiseksi virallisilla markkinoilla.

5.4 Asiantuntijoiden ja viranomaisten näkemyksiä

Selvitystä varten haastateltiin yhtä ekologisen kompensaation ja luonnon-suojelun asiantuntijaa, yhtä vastuullisuuskysymyksiin erikoistunutta juristia, valtiovarainministeriön edustajia, Ranskan ja Englannin luonnonarvomarkkinoista vastaavia viranomaistahoja sekä Skotlannin luonnonarvomarkkinajärjestelmässä toimivan yrityksen edustajaa. Kansainvälisten asiantuntijoiden näkemyksiä käsitellään pääosin raportin kansainvälisiä esimerkkejä koskevissa luvuissa. Viranomaisnäkemyksissä korostui selkeiden pelisääntöjen ja valvonnan varmistaminen joko julkisin resurssein tai valtuuttamalla kolmannen sektorin toimijoita luonnonarvomarkkinoiden laadun valvontaan. Ekologisten kompensaatioiden velvoittavuus nähtiin tärkeimpänä kysyntää stimuloivana tekijänä ja pelkästään vapaaehtoisuuteen perustuvien markkinoiden nähtiin helposti jäävän pieniksi. Muiden maiden järjestelmissä ei oltu vielä havaittu merkittävää sijoittajapuolen kiinnostusta markkinoita kohtaan.

Haastatteluissa nostettiin esille tarve kehittää luontohaittojen määrällistämistä selkein mittarein tuotteiden elinkaaren ja toimijoiden koko arvoketjun osalta. Tämä tukisi lieventämishierarkian noudattamista siten, että haittojen välttäminen ja vähentäminen toteutuisivat ennen kompensaatioihin ryhtymistä. Suomen nykyinen järjestelmä nähtiin hyvänä lähtötasona, mutta sitä tulisi kehittää edelleen erityisesti kompensaatiotoimien seurannan ja laskentamenetelmien jatkuvan parantamisen avulla.

Juridisesta näkökulmasta todettiin, että jos luonnonarvohehtaareja kaupataan kompensaatioiden lisäksi aineettomana omaisuutena, soveltuvat niihin ensisijaisesti sopimusoikeudelliset periaatteet sekä viherpesusääntely. Mikäli luonnonarvo-yksiköt määriteltäisiin laissa rahoitusvälineiksi eli sijoitustuotteiksi, niiden myynti kuuluisi finanssivalvonnan piiriin ja kauppapaikkojen tulisi täyttää pörssisääntelyn vaatimukset. Tällöin sääntely perustuisi EU-direktiiveihin. Jos yksiköitä myytäisiin myös kuluttajille, tulisi niiden kaupankäyntiin soveltaa lisäksi kuluttajansuojasääntelyä, vastaavasti kuin hiiliyksiköiden kaupassa. Tätä selvitystä varten tavoitellut useat finanssivalvonnan ja institutionaalisten sijoittajien edustajat eivät vastanneet haastattelupyyntöihin tai vastasivat niihin kieltävästi, mikä kertoo siitä, että luonnonarvomarkkinoita ei vielä nähdä ajankohtaisina rahoitusalan näkökulmasta.

5.5 Johtopäätökset luonnonarvomarkkinoiden eri toimijoiden näkemyksistä

Luonnonarvomarkkinoita koskevissa haastatteluissa eri toimijaryhmät olivat laajasti yhtä mieltä siitä, että markkinoiden käynnistyminen edellyttää selkeitä pelisääntöjä, riittäviä taloudellisia kannusteita sekä julkisen sektorin aktiivista roolia markkinarakenteiden luomisessa. Yrityskentällä kiinnostus luonnon monimuotoisuuteen liittyviin investointeihin on kasvussa, mutta toistaiseksi virallisten luonnonarvoyksiköiden kysyntä on vähäistä. Järjestelmän mielletty jäykkyys ja korkeat hallinnolliset kustannukset heikentävät osaltaan kiinnostusta osallistua markkinoille. Maanomistajat ja heidän edustajansa painottivat tarvetta madaltaa markkinoille pääsyn kynnystä ja mahdollistaa osallistuminen myös muiden kuin virallisten luonnonarvoyksiköiden kautta.

Välittäjätahot näkivät luonnonarvomarkkinoiden kehittämisen edellyttävän selkeämpää ansaintalogiikkaa sekä tukirakenteita, jotka mahdollistaisivat myös pienempien ennallistamis- ja välitystoimijoiden toiminnan laajentamisen vastaamaan yritysten kasvavaa, mutta vaihtelevaa kysyntää. Yleisesti korostettiin, että markkinoiden uskottavuus edellyttää luotettavia laskentamalleja ja varmennusmekanismeja, mutta samalla riittävää joustavuutta ja yksinkertaisuutta käytännön toimijoiden näkökulmasta.

Asiantuntija- ja viranomaistahojen näkemyksissä korostui, että ekologisten kompensatioiden velvoittavuus ja selkeä oikeudellinen kehys ovat keskeisiä edellytyksiä luonnonarvomarkkinoiden syntymiselle. Pelkästään vapaaehtoisuuteen perustuvien järjestelmien arvioitiin toistaiseksi olevan liian heikkoja luomaan laajamittaista yksityistä kysyntää. Kaikkien toimijaryhmien mukaan valtion ja muiden julkisten organisaatioiden tulisi toimia suunnannäyttäjinä luonnonarvojen hankinnassa ja vahvistaa markkinoiden uskottavuutta esimerkiksi luonnonarvorahaston tai -pankin kaltaisten mekanismien avulla.

Yhteenvetona voidaan todeta, että luonnonarvomarkkinoiden potentiaali tunnistetaan laajasti, mutta niiden kehittyminen edellyttää määrätietoista koordinaatiota, kysyntää vahvistavia kannustimia sekä yhteistä näkemystä luonnonarvojen taloudellisesta ja ekologisesta arvosta.

6 Välittäjäorganisaatiot ja markkinapaikat

Luonnonarvomarkkinoiden toimivuus riippuu siitä, että ostajat ja myyjät voivat kohdata luotettavassa ympäristössä ja että vaihdannan kohteena olevien luonnonarvojen laatu ja lisäisyys voidaan todentaa. Tämän mahdollistavat osaltaan välittäjäorganisaatiot, jotka yhdistävät kysynnän ja tarjonnan, ja toisaalta markkinapaikat, jotka tarjoavat kaupankäynnille rakenteet ja alustan. Tuotettujen luonnonarvojen laadun ja lisäisyyden todentamiseen tarvitaan riippumaton osapuoli ja luonnon-suojelulain mukaisten luonnonarvohehtaari-yksiköiden varmentamisesta vastaa viranomaisen. Selvityksen tavoitteena oli myös tunnistaa hyviä käytäntöjä ja määrittää luotettavan toiminnan pelisääntöjä sekä välittäjänä että markkinapaikkana toimimiselle, hyödyntäen muun muassa hiilimarkkinoilta saatuja oppeja. Näitä teemoja syvennettiin sidosryhmien kanssa käydyssä round table -keskustelussa, johon osallistui luonnonarvomarkkinoiden keskeisiä toimijoita. Suositukset hyväiksi käytännöiksi ja pelisäännöiksi on esitelty luvussa seitsemän.

6.1 Välittäjäorganisaatiot

Tämän selvityksen kirjallisuuskatsauksessa ja haastatteluissa kohdennettiin huomiota erityisesti siihen, millaisia tehtäviä ja edellytyksiä luonnonarvomarkkinoiden välittäjäorganisaatioilla tulisi olla, millaista rahoitusta ja resursseja niiden toiminta eri toteutusmalleissa vaatisi sekä miten toiminnan jatkuvuus ja itseään kannatteleva malli voitaisiin varmistaa. Luonnonarvomarkkinoilla välittäjäorganisaatiot ovat keskeisessä roolissa yhdistämässä luonnonarvojen tuottajat ja ostajat. Välittäjä voivat olla kaupallisia toimijoita, säätiöitä, järjestöjä, suuria maanomistajia, viranomaisia tai esimerkiksi rahoituslaitoksia. Selvityksessä tunnistettuja välittäjäorganisaatioina mahdollisesti toimivia tahoja on listattu tietolaatikossa 1. Välittäjäorganisaation toiminnan onnistumiselle keskeistä on riittävät yhteydet sekä luonnonarvoyksiköiden tuottajapuoleen että ostajapuoleen sekä molempien osapuolten tarpeiden ja toimintatapojen tunnistaminen.

Välittäjäorganisaatio voi toimia puhtaasti välittäjän roolissa yhdistäen ja neuvoen luonnonarvoyksiköiden ostajia ja tuottajia (*Kauppaa helpottavat välittäjä*) tai se voi olla myös yksiköitä itse tuottava ja niitä välittävä toimija (*Luonnonarvoja jälleenmyyvä välittäjä*), kuten maanomistajien muodostama yhteenliittymä,

tai luonnonarvopankki, joka tuottaa tai ostaa yksiköitä ensin omaan taseeseen myydäkseen niitä myöhemmin eteenpäin. Kyseistä välittäjäorganisaatiotyyppien jakoa on kuvattu tarkemmin taulukossa 1. Kun välittäjät toimivat tehokkaasti ja luotettavasti, ne mahdollistavat sujuvan kaupankäynnin ja kauppohen syntymisen luonnonarvomarkkinoilla.

Kauppa helpottavat välittäjät, kuten ympäristökonsultit, metsänhoitoyhdistykset ja digitaaliset markkinapaikat, jotka yhdistävät ostajat ja myyjät, tarjoavat asiantuntijapalveluita ja kehittävät markkinastandardeja. Ne toimivat markkinaehtoisesti ja edellyttävät riittävää kaupankäyntivolyymia kannattavuuden saavuttamiseksi. Niiden vahvuuksia ovat asiantuntemus, verkostot ja tehokkuus, mutta haasteina ovat luonnonarvoköiden rajallinen saatavuus, hidas kysynnän kasvu ja korkeat transaktiokustannukset. *Luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät* eli luonnonarvopankit, kuten säätiöt, ennallistajayritykset ja suuret maanomistajat, jotka itse tuottavat tai ostavat luonnonarvoja ja myyvät niitä edelleen. Näillä toimijoilla on etunaan keskitetty palvelumalli ja erikoistunut osaaminen, mutta ne tarvitsevat merkittävää alkupääomaa ja kantavat kysynnän epävarmuuteen liittyvää riskiä, mikä tekee rahoituksen saatavuudesta kriittisen tekijän. Molemmille välittäjätyypeille keskeistä on myös omata riittävän laajat verkostot ja hyvät yhteydet luonnonarvojen tuottaja- ja kysyntäpuoleen.

Tietolaatikko 1. Luonnonarvomarkkinoilla tunnistettuja välittäjäorganisaatioita

- Ennallistajatoimijat (esim. Hiilipörssi)
- Ympäristökonsultit
- Suuret maanomistajat
- Metsänhoitoyhdistykset
- Luonnonsuojelujärjestöt
- Maanomistajien edustajat kuten MTK ja MTKn liitot sekä Maanomistajien liitto
- Säätiöt kuten Luonnonperintösäätiö ja Ilmari Räsänen säätiö
- Kunnat
- Sijoittajat, pankit
- Paikallisviranomaiset

Taulukko 1. Luonnonarvomarkkinoiden erilaiset välittäjäorganisaatiotyypit.

1. Kauppaa helpottavat välittäjät	2. Luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät (luonnonarvopankit)
<p>Rooli: Yhdistävät ostajat ja myyjät, tarjoavat markkinapaikkoja, standardeja ja asiantuntijapalveluita.</p>	<p>Rooli: Ostavat/tuottavat luonnonarvoja itse ja välittävät niitä eteenpäin.</p>
<p>Organisaatiot: Ympäristökonsultit, metsänhoitoyhdistykset, digitaaliset markkinapaikka-alustat ym.</p>	<p>Organisaatiot: Säätiöt, ennallistajayritykset, suuret maanomistajat. Toimijoita on sekä markkinaehtoisia (ennallistajayritykset) että ei-markkinaehtoisia (esim. säätiöt), mikä vaikuttaa niiden liiketoimintamalleihin, riskinsietoon ja tavoitteisiin.</p>
<p>Rahoitustarpeet: Toimivat markkinaehtoisesti, vaativat riittävän välitysvolyymin kannattavuuden varmistamiseksi.</p>	<p>Rahoitustarpeet: Alkupääomaa luonnonarvoyksiköiden ennakkolliseen tuottamiseen ennen kuin on varmuutta kysynnän mittakaavasta.</p>
<p>Mahdollisia etuja: Asiantuntemus, mahdollisesti laajat verkostot, toiminnan tehokkuus, kokemusta kaupankäynnistä.</p>	<p>Mahdollisia etuja: Alemmat transaktiokustannukset, koska palvelut ja tuotteen saa helposti ”yhdelta luukulta” ilman ennallistajatahojen ja kiinnostuneiden maanomistajien etsimistä, erikoistunut osaaminen, valmiit toimintamallit.</p>
<p>Mahdollisia haasteita: Yksiköiden saatavuusongelmat ja hitaasti kasvava kysyntä, luonnonarvojen tuotteistamisen haastavuus, riittävän osaamisen puute ekologisista kompensatioista ja luonnonarvojen tuottamisesta, riittävän laajojen kontaktien puute sekä kysyntä että tarjontapuolelle, korkeat transaktiokustannukset mm vaativien viranomaisprosessien vuoksi.</p>	<p>Mahdollisia haasteita: Vaativat alkupääoman ja riskinottoa – rahoituksen saatavuus kriittinen, pienet toimijat eivät kykene suuriin kokonaisuuksiin, riittävän laajojen kontaktien puute luonnonarvoyksiköiden kysyntäpuolelle</p>

6.1.1 Kansainväliset kokemukset välittäjäorganisaatioista

Luonnonarvomarkkinoiden eurooppalaisissa sovelluksissa välittäjäorganisaatioiden tehtävät ja vastuut vaihtelevat paljon riippuen järjestelmästä. EU komission luonnonarvokauppaa koskevassa tiekartassa todetaan, että välittäjäorganisaatioiden tehtävänä olisi yhdistää kysyntä ja tarjonta, sekä varmistaa, että toimijat

noudattavat sertifiointikriteerejä. Tiekartassa erotetaan välittäjien, sertifioijien ja rekisterinpitäjien roolit. Englannissa on Biodiversity Net Gainin velvoittavien luontotekojen aikaansaaman jatkuvan kysynnän myötä muodostunut paljon yksityisiä välittäjäorganisaatioita, jotka toimivat minimissään ostajia ja myyjiä yhdistävinä virtuaalisina kauppapaikka-alustoina tai esimerkiksi luonnonarvoyksiköitä omaan taseeseen tuottavina luonnonarvopankkeina.⁴¹ Myös paikallisviranomaiset toimivat tärkeinä luonnonarvoyksiköiden välittäjinä neuvoessaan hankekehittäjiä kompensatioalueiden hankinnassa ja voidessaan myös välittää omia alueitaan kompensatioiden tuottamiseen. Englannissa hyvitysalueiden tuottamisen ja välittämisen vauhdittamiseksi on luotu järjestelmä, jossa valtionhallinto voi valtuuttaa yksityisiä toimijoita toimimaan *responsible body* -rooleissa, jolloin ne saavat juridisen aseman tehdä luonnonsuojelusitoumuksia (*conservation covenants*) maanomistajien kanssa ja valvoa niiden toteutumista.⁴² Toimijoille asetetaan vaatimuksia muun muassa taloudellisesta vakavaraisuudesta, asiantuntemuksesta ja kyvystä seurata sitoumusten pitkäaikaista vaikuttavuutta.

Ranskassa ei ole toistaiseksi syntynyt pelkästään välitystoimintaan keskittyviä yksityisiä välittäjäorganisaatioita, sillä luonnonarvomarkkinoiden toiminta on vielä alkuvaiheessa ja luonnonarvoyksiköitä välittävät suoraan ennallistamisalueiden omistajat, eli käytännössä Ranskan julkisen rahoituslaitoksen itsenäinen tytäryhtiö CDC Biodiversité sekä konsulttifirma Biotop. Käytännössä CDC Biodiversité sekä Biotop toimivat eräänlaisina habitaatti- ja luonnonarvopankkeina. Myöskin hankekehittäjiä kompensatioissa neuvovat viranomaiset voivat toimia markkinassa välittäjinä samoin yksityiset toimijat. Sekä Ranskassa että Englannissa luonnonarvoyksiköiden jälkimarkkinat on kielletty.

Skotlannin luonnonarvomarkkinoiden järjestelmä on vielä Ranskankin järjestelmää enemmän kehitysvaiheessa. Markkinainfrastruktuurissa keskeisen markkina-alustan ja mittarointiviitekehityksen tarjoavan yrityksen Credit Nature:n edustaja arvioi, että yksityisiä välittäjäorganisaatioita syntyy markkinoille todennäköisesti kysynnän kasvaessa. Toistaiseksi Credit Nature toimii oman digitaalisen markkinapaikan ylläpitäjänä ja näin ollen myös luonnonarvojen välittäjänä. Luonnonarvoyksiköiden verifiointi ja rekisteröinti on Skotlannissa hoidettu vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden tapaan hyödyntäen kolmannen osapuolen tekemiä sertifiointeja, kuten australialaisen voittoa tavoittelemattoman Accounting for Nature -standardiin perustuvaa sertifiointia.⁴³

41 Biodiverse Consulting (ei pvm.), Gaia (ei pvm.)

42 Department for Environment, Food & Rural Affairs 2022

43 Accounting for Nature 2024

Kansainväliset esimerkit osoittavat, että välittäjäorganisaatiot syntyvät ja vakiintuvat pääasiassa siellä, missä luonnonarvovyksiköille on riittävää ja ennakoitavaa kysyntää. Niiden rooli ja tehtävät vaihtelevat merkittävästi riippuen markkinan rakenteesta ja sääntelykehyksestä: joissakin maissa välittäjät toimivat ensisijaisesti ostajien ja myyjien yhdistäjinä tai markkinapaikka-alustojen ylläpitäjinä, kun taas toisaalla ne voivat myös tuottaa, hallinnoida tai varmentaa luonnonarvovyksiköitä. Suomen järjestelmässä viranomainen vastaa lähtökohtaisesti luonnonarvovyksiköiden laadun ja lisäisyyden varmentamisesta ja välittäjän keskeiseksi tehtäväksi jää yhdistää tuottajia ja ostajia sekä tuotteistaa luonnonarvovyksiköitä ja tarjota asiantuntijapalveluita.

Niin kansainväliset esimerkit kuin tämän selvityksen yhteydessä toteutettu markkinakatsaus toi ilmi, että institutionaaliset sijoittajat ja rahoituslaitokset eivät ole vielä tässä vaiheessa kiinnostuneita luonnonarvomarkkinoihin osallistumisesta, vaan tulevat todennäköisesti mukaan markkinaan vasta myöhäisemmässä vaiheessa, mikäli luonnonarvovyksiköistä joskus kehittyä virallisia rahoitusvälineitä. Jos luonnonarvovyksiköillä käytäisiin kauppaa organisoidulla markkinalla, niillä olisi selkeä vaihdettava arvo ja niitä käytettäisiin sijoitus- tai spekulointitarkoituksessa, ne voitaisiin nähdä rahoitusvälineinä, jolloin ne tulisivat finanssivalvonnan piiriin ja niitä koskisi merkittävästi raskaampi sääntely, kuin yksiköiden käyttäminen luonto-toimien raportointiin ja todentamiseen. Toistaiseksi esimerkiksi vapaaehtoisen hiilimarkkinan yksiköitä ei ole luokiteltu virallisiksi rahoitusvälineiksi. Vaikka luonnonarvojen mittaamisen, verifioinnin ja rekisteröinnin perusrakenteet ovat jo olemassa, luonnonarvovyksiköiden kehittymistä virallisiksi rahoitusvälineiksi rajoittaa vielä epäselvä hinnanmuodostus. Markkinan uskottavuus edellyttää mekanismia, joka määrittää yksiköiden arvon läpinäkyvästi suhteessa niiden todellisiin ekologisiin hyötyihin ja taloudelliseen kysyntään. Tulevaisuudessa myös rahoituslaitokset voisivat toimia luonnonarvovyksiköiden ja niihin liittyvien sijoitustuotteiden välittäjinä. Nykyisessä markkinatilanteessa luonnonarvojen välittäminen Suomessa on hajautunutta eikä vielä kovinkaan systemaattista, sillä kysyntää virallisille luonnonarvovyksiköille on toistaiseksi niin vähän. Satunnaisia kauppvoja tehdään pelkästään suurempien ja vakiintuneempien toimijoiden kesken, joskus omin resurssein ja joskus käyttäen ympäristökonsultteja apuna.

6.1.2 Välittäjäorganisaatioiden tärkeimmät tehtävät ja haasteet

Välittäjäorganisaatioiden rooli luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä on keskeinen, sillä ne yhdistävät kysynnän ja tarjonnan, rakentavat luottamusta markkinatoimijoiden välille ja huolehtivat kaupankäynnin käytännön toteutuksesta. Niiden tehtävä on tehdä luonnonarvoista ostajille ymmärrettäviä ja houkuttelevia

tuotteita, joiden vaikuttavuus ja lisäarvo on todennettavissa. Välittäjät vastaavat myös sopimusten hallinnasta, varmentamisesta ja raportoinnista – toiminnoista, joiden luotettavuus on tärkeää markkinoiden uskottavuuden varmistamiseksi.

Haastatteluaineistossa korostui, että välittäjäorganisaatioiden on rakennettava toimintansa vahvalle riippumattomuuden ja läpinäkyvyyden pohjalle. Tämä korostuu etenkin silloin, kun sama toimija myös tuottaa luonnonarvoja. Toisaalta mikäli luonnonarvoyksiköitä tuotetaan viranomaisvarmennetusti, se takaa jo yksiköiden luotettavuuden. Säätiöt ja muut yleishyödylliset organisaatiot nähtiin tässä suhteessa yrityksiä pysyvämpinä ja luotettavampina, sillä niiden tavoitteet eivät riipu omistajarakenteen muutoksista. Yrityksillä taas on vahvuutena tehokkuus, ketteryys ja kyky skaalata toimintaa nopeasti, mikä on tärkeää markkinoiden alkuvaiheen kasvussa.

Keskeisiksi haasteiksi välittäjäorganisaatioiden toiminnalle nousivat kuitenkin luonnonarvoköiden heikko saatavuus ja riittävän suuren markkinapaikan puute. Markkinoilta ei toistaiseksi löydy tarpeeksi valmiita ja virallisesti varmennettuja yksiköitä, mikä jarruttaa kaupankäyntiä. Pienemmät tuottajat ja maanomistajat kokevat markkinoille pääsyn erityisen vaikeaksi, sillä transaktiokustannukset ja hallinnolliset vaatimukset voivat muodostua esteeksi osallistumiselle. Luonnonsuojelulain mukainen ekologisen kompensaaation menettely vaatii paljon asiantuntemusta ja resursseja ja useat viranomaisvarmennukset vievät myös paljon aikaa. Näiden haasteiden ratkaisemiseksi välittäjien rooli voi tulevaisuudessa laajentua myös markkinoiden ”käynnistäjiksi”. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että välittäjäorganisaatiot tai niihin kytkeytyvät rahastot tuottavat tai ostavat luonnonarvoja varastoon ja tarjoavat niitä markkinoille kysynnän kasvaessa.

Luonnonarvomarkkinoiden ostajat eivät hanki vain luonnonarvoyksiköitä, vaan ennen kaikkea vastuullisuusnäyttöä ja todennettavia tuloksia luonnon tilan parantamisesta. Välittäjäorganisaatioiden tehtävänä on varmistaa, että nämä lupaukset toteutuvat, ja että kaupankäynnin kohteena olevat luonnonarvot ovat mitattavia, pysyviä ja luotettavasti varmennettuja. Suomen nykyisessä mallissa luonnonarvohehtaarien todentamisesta ja varmentamisesta vastaa viranomainen, joka huolehtii mittauksen luotettavuudesta ja tietojen rekisteröinnistä. Lisäksi viranomainen vastaa tuotettujen luonnonarvojen pysyvyydestä tekemällä hävittämis- ja heikentämiskiellopäättökseen. Mahdollisesti tulevaisuudessa, ja kansainvälisten esimerkkien perusteella, luonnonarvohehtaarien todentamista ja varmentamista voisivat hoitaa myös riippumattomat välittäjäorganisaatiot, jotka toimisivat luonnonarvo yksiköiden varmentajina ja sertifioijina. Tällöin sertifiointi, auditointi ja standardoitujen raportointikäytäntöjen kehittäminen voivat muodostua keskeiseksi osaksi välittäjäorganisaatioiden roolia ja liiketoimintamalleja. Selvityksen perusteella tunnistetut välittäjäorganisaatioiden tärkeimmät tehtävät on koottu Tietolaatikkoon 2.

Tietolaatikko 2. Välittäjäorganisaatioiden tärkeimmät tehtävät

- Kysynnän ja tarjonnan yhteensovittaminen sekä vauhdittaminen
- Luonnonarvojen tuotteistaminen ostajalle houkuttelevaan ja helposti raportoitavaan muotoon
- Kaupankäynnin transaktiokustannusten alentaminen
- Luotettavien ja verifioitujen tuotteiden turvaaminen ostajille
- Sopimusten hallinta ja valvonta

6.1.3 Välittäjäorganisaatioiden taloudellinen kestävyys

Välittäjäorganisaatioiden taloudellinen kestävyys on luonnonarvomarkkinoiden toimivuuden kannalta keskeinen kysymys. Toiminnan alkuvaiheessa välittäjien saattaa olla haastavaa luottaa yksinomaan markkinaehtosiin tuloihin, sillä kaupankäynnin volyymit ovat pienet ja yksiköiden tarjonta vielä rajallista. Tämän vuoksi kansainvälisissä esimerkeissä on turvauduttu julkiseen siemenrahoitukseen tai riskienjakomekanismeihin, joiden avulla voidaan madaltaa toiminnan käynnistämiseen liittyviä kynnskustannuksia ja houkutella yksityistä pääomaa markkinoille. EU komission luontohyvitysten tiekartassa on esimerkiksi ehdotettu siemenrahoituksen ja vakuusmekanismien käyttöönottoa juuri markkinoiden alkuvaiheen riskien hallitsemiseksi.⁴⁴ Tiekartan mukaan vakuuden antaa riippumaton, viranomaisen hyväksymä sertifioija, ja vakuus osoitetaan toimivaltaiselle viranomaiselle tai rekisterille sen varmistamiseksi, että luonnonhoitotoimet ja niistä syntyvät yksiköt ovat luotettavia ja todennettavia.

Pidemmällä aikavälillä välittäjien rahoitus voi rakentua useista lähteistä: välityspalkkioista (esimerkiksi tietty prosenttiosuus kauppohen arvosta), yksikköjen hallinnointiin liittyvistä maksuista sekä mahdollisista palvelutuotoista, kuten taustaselvitysten ja sertifiointiprosessien koordinoinnista. Haastatteluissa korostettiin, että markkinaehtoisia välittäjätoimijoita ja -palveluja alkaa syntyä luonnollisesti siinä vaiheessa, kun kysyntä kasvaa riittävän suureksi.

Haastatteluissa nousi esiin näkökulma siitä, että erilaisten luonnonarvojen ja luonnonarvohehtaarien myyminen ja tuotteistaminen on haastavaa, kun yksikkötyyppejä on useita erilaisia luontotyypeistä riippuen ja yksiköt ovat myös keskenään haastavasti vertailtavissa. Lisäksi nousi esiin huoli siitä, että markkinoiden kysyntä

44 Euroopan komissio 2025

keskittyy todennäköisesti edullisempiin ja helpommin kaupallistettaviin yksiköihin, kuten soiden ennallistamiseen. Säätiöiden ja yleishyödyllisten toimijoiden nähtiin puolestaan soveltuvan paremmin vaativampien ja taloudellisesti haastavampien ennallistamiskohteiden tuottajiksi. Näin markkinoille voisi muodostua työnjako, jossa eri toimijat erikoistuvat oman profiilinsa mukaisesti. Välittäjäorganisaatioilta vaaditaan lisäksi laaja-alaista verkottumista sekä luonnonarvojen tuottaja- että kysyntäpuolen kanssa, mitä ei löydy kaikilta toimijoilta.

Luonnonarvomarkkinoiden välittäjät muodostavat monipuolisen joukon toimijoita, joilla on erilaiset vahvuudet ja toimintalogiikat. Markkinan alkuvaiheessa välittäjätehtävät eivät vielä ole keskittyneet millekään yksittäiselle toimijaryhmälle ja näin ollen niin luonnonarvojen ostajat kuin tuottajatkin saattavat hoitaa luonnonarvojen välitystä. Erilaisia välittäjäorganisaatiotyyppejä sekä niiden etuja, haasteita ja rahoitustarpeita on yhteenvedon omaisesti kuvattu taulukossa 3. Ostajat luonnonarvojen välittäjinä, kuten yritykset ja yritysverkostot omaavat tehokkaita toimintamalleja, mutta tiedonpuute luonnonarvojen tuottamisesta ja puute riittävästä kontakteista tuottajapuolelle rajoittavat toimintaa. Kunnat voivat hyödyntää omia maa-alueitaan ja vakaata asemaansa tuottaen luonnonarvojen itse ja ostaen niitä itseltään, mutta välitystoiminta yksityisten toimijoiden kanssa saattaa kohdata haasteita julkisen hallinnon prosessien ja vastuiden näkökulmasta.

Maanomistajat ja heidän edustajansa tuovat paikallistuntemusta ja suoraa yhteyttä tuottajiin, mutta etenkin pienemmät maanomistajat saattavat tarvita ulkopuolista rahoitusta ja tukea riittävän laajojen ja monipuolisten ennallistamiskokonaisuuksien tarjoamiseksi markkinoille. Pieniä ennallistajayrityksiä saattaa haastaa riittävien kontaktien puute luonnonarvojen tuottaja- ja ostajapuoleen, sekä mahdollisuudet tarjota riittävän suuria kokonaisuuksia myyntiin markkinoille. Säätiöillä on vahva yhteiskunnallinen mandaatti ja riippumattomuus, mutta niiden toimintaa rajoittavat voitto tavoittelemattomuus ja kokemattomuus markkinaehtoisesta toiminnasta. Ympäristökonsultit tarjoavat asiantuntemusta ja rakenteellista luotettavuutta, mutta tarvitsevat riittävän suuret välitysvolyymit, jotta toiminta voi kasvaa itseään kannattelevaksi. Rahoituslaitosten kiinnostus ja sitoutuminen markkinoille kasvavaa todennäköisesti vasta, kun markkinat ovat riittävän kehittyneet ja volyyymiltään houkuttelevat.

Taulukko 2. Esimerkkejä erilaisista välittäjäorganisaatioista sekä välittäjäorganisaatioiden rahoitustarpeesta, mahdollisista eduista sekä haasteista.

Rooli	Organisaatio	Rahoitustarpeet	Edut	Haasteet
Ostaja välittäjänä	Yritykset, esimerkiksi teknologia-yritykset, maankäyttöintensiiviset toiminnot, yritysverkostot, toimialajärjestöt <i>Kauppoja helpottavat / luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät</i>	Toiminta markkinaehtoista, konseptien kehittämiseen esim. tki-tukia	Ammattimainen hallinto, tehokkuus, kokemus markkinoilla toimimisesta	Luottamuksen rakentaminen, tiedonpuute luonnonarvojen tuottamisesta ja luonnonarvo-yksiköiden käytöstä, toiminnan läpinäkyvyys
	Kunnat tai kunnallisyhtiöt <i>Kauppoja helpottavat / luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät</i>	Rahoittavat itse oman sisäisen kaupan	Vakaa asema, omien maa-alueiden hallinta, ostavat ensisijaisesti "itseltään yksiköitä"	Päätöksenteko-prosesseihin liittyvä hitaus ja jähmeys, lisäisyyteen ja julkisen toimijan vastuuseen liittyvät kysymykset
Tuottajatahoja lähellä olevat välittäjät	Maanomistajat ja heidän edustajat (MTK, metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuus) <i>Luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät</i>	Pienemmät maanomistajat tarvitsivat todennäköisesti ulkopuolista alkupääomaa toiminnan pyörittämiseen. Suuremmilla maanomistajilla todennäköisesti helpommin pääomia käytössä.	Riippuu toimijan koosta, laajat maa-alueet hallussa, vahva taloudellinen intressi, paikallistuntemus, osaaminen	Osaamisen, luottamuksen ja uskottavuuden rakentaminen luontokysymyksissä, riittävän suurien ja houkuttelevien kokonaisuuksien tuottaminen, toiminnan läpinäkyvyys
	Ennallistajayritykset (Hiilipörssi ym.) <i>Kauppoja helpottavat / luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät</i>	Toimivat markkinaehtoisesti, luonnonarvopankin kautta tuleva alkurahoitus voisi skaalata toimintaa	Erikoistunut osaaminen, valmiit toimintamallit	Mittakaavan rajoitteet – pienet toimijat eivät pysty tarjoamaan suuria kokonaisuuksia myyntiin, rahoituksen saatavuus
	Säätiöt (Luonnonperintösäätiö, Ilmari Räsänen säätiö ym.) <i>Luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät</i>	Rahoitus omasta takaa, rahoittavat muita toimijoita	Uskottavuus luontokysymyksissä, riippumattomuus, yhteiskunnallinen mandaatti	Kokemattomuus markkinoilla toimimisesta ja kaupalliseen toimintaan liittyvät rajoitukset
Välittäjät	Ympäristökonsultit <i>Kauppoja helpottavat välittävät</i>	Toimivat markkinaehtoisesti	Asiantuntemus, kokemus markkinoista	Luottamuksen ja kontaktien rakentaminen eri toimijoihin – riittävät kontaktit ja markkinavolyymit
	Rahoituslaitokset <i>Luonnonarvoja jälleenmyyvät välittäjät</i>	Toimivat markkinaehtoisesti	Ammattimaiset toimintatavat ja luotettavat rakenteet, kokeneita välittäjiä ja laajat palvelut	Kiinnostuvat markkinoista vasta kun ne ovat skaalautuneet

6.1.4 Välittäjäorganisaatioiden toiminnan kestävyys ja valvonta – oppeja hiilimarkkinoilta

Hiilimarkkinoiden kehitys tarjoaa tärkeitä oppeja luonnonarvomarkkinoiden välittäjäorganisaatioiden toiminnan kestävyydelle, valvonnalle ja luotettavuudelle. Kokemukset osoittavat, että markkinoiden uskottavuus rakentuu yhtenäisille ja tieteellisesti perustelluille menetelmille sekä riippumattomalle verifiointille. Hiilimarkkinoilla standardointitahot, kuten Verified Carbon Standard (VCS) ja Gold Standard, loivat markkinoille yhteiset toimintaperiaatteet ja kolmannen osapuolen tarkastusjärjestelmät, joiden avulla pyrittiin varmistamaan yksiköiden pysyvyys, lisäisyys ja laatu.⁴⁵ Luonnonarvomarkkinoilla vastaava riippumaton varmennusjärjestelmä on Suomessa rakennettu viranomaisvalvonnan varaan, mutta muualla maailmassa kuten Skotlannissa ja Englannissa vapaaehtoisten luonnonarvomarkkinoiden tarkastus- ja varmennusjärjestelmät on tarkoitus rakentaa riippumattomien kolmannen osapuolen tahojen varaan.

Hiilimarkkinoiden ongelmat, kuten heikkolaatuisten yksiköiden hyväksyminen ja validointitahojen taloudellinen riippuvuus yksikkömääristä, osoittavat, että välittäjäorganisaatioiden ansaintalogiikka ja valvontarakenteet on suunniteltava huolellisesti.⁴⁶ Jos välittäjien tulot perustuvat pelkästään myytyjen yksiköiden määrään, on vaarana, että laatu heikkenee ja yksiköitä sertifioidaan liikaa ilman riittäviä perusteita, mikä voi murentaa koko markkinan luottamuksen, jos yksiköiden laatu ei ole sertifioinnilla taattu. Siksi luonnonarvomarkkinoiden valvontajärjestelmissä tulisi varmistua, että varmennus ja validointi ovat riittävän riippumattomia, resursoituja ja läpinäkyviä.

Suomessa luonnonarvoyksiköiden varmentamisesta vastaavat toistaiseksi viranomaiset ja järjestelmän luotettavuus on siten eri tavalla turvattu, kuin vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla. Toisaalta Suomen järjestelmässä haasteeksi on osittain muodostunut raskaaksi koetut ja monivaiheiset luonnonarvoyksiköiden ja ekologisten kompensatioiden varmentamismenettelyt, jotka hidastavat hankkeiden etenemistä ja jarruttavat markkinoiden kehittymistä. Tiukat ja perusteelliset menettelyt ovat tärkeitä järjestelmän uskottavuuden ja yksiköiden luotettavuuden varmistamiseksi, mutta liian raskaaksi muodostuessaan ne voivat samalla heikentää markkinoiden toimivuutta ja vähentää yritysten halukkuutta hankkia varmennettuja yksiköitä.

45 Battocletti ym. 2023

46 Battocletti ym. 2023

Suomessa luonnonarvoyksiköiden varmentamismenettelyt ovat huolellisia ja monivaiheisia, mikä vahvistaa järjestelmän uskottavuutta ja yksiköiden luotettavuutta. Samalla menettelyjen perusteellisuus voi kuitenkin pidentää prosesseja ja asettaa haasteita erityisesti markkinoiden alkuvaiheessa. Hiilimarkkinoiden kokemukset osoittavat, että laadun ja luotettavuuden säilyttäminen on mahdollista myös joustavammilla toimintatavoilla, joissa yksityinen sektori tukee viranomaisprosessia esimerkiksi hakemusten valmistelussa ja dokumentoinnissa. Siirtymävaiheessa välittäjäorganisaatioilla on keskeinen rooli toimijoiden tukemisessa, jotta hakemusten laatu ja prosessien sujuvuus paranevat ilman, että varmentamisen uskottavuus heikkenee. Kokemukset viittaavat myös siihen, että korkealaatuista ja lisähyötyjä tuottavista yksiköistä ollaan valmiita maksamaan enemmän, mikä voi kannustaa pitkäjänteiseen ja vastuulliseen välittäjätoimintaan.⁴⁷

6.2 Markkinapaikat

Luonnonarvomarkkinoiden markkinapaikkojen tulee mahdollistaa kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen sekä transaktioiden läpinäkyvyys ja luotettavuus. Tässä selvityksessä on kansainvälisten esimerkkien sekä haastatteluaineiston pohjalta arvioitu vapaaehtoisten luonnonarvomarkkinoiden markkinapaikkojen edellytyksiä ja toteutusvaihtoehtoja sekä sitä, miten eri toteutusmallit ja välittäjätyypit vaikuttavat markkinapaikan organisointiin, hinnanmuodostukseen, likviditeettiin ja kauppojen syntyamiseen.

6.2.1 Kansainväliset kokemukset markkinapaikoista

Ranskassa luonnonarvomarkkinat ovat edelleen kehitysvaiheessa, ja viranomaiset ylläpitävät keskitetysti rekisteriä, josta löytyvät kaupan olevat viralliset luonnonarvoyksiköt (*SNCR*, *Sites naturel de compensation, restauration et reparation*). Tällä hetkellä luonnonarvokauppa tapahtuu suoraan ostajien ja näiden hyväksytyjen tuottajien välillä ilman yksityisiä markkinapaikkoja, ja viranomaiset eivät näe yksityisten markkinapaikkojen kehittyvän lähitulevaisuudessa, sillä luonnonarvoyksiköiden kysyntä on toistaiseksi vielä pientä. Viranomaistahojen mukaan keskeisin kysynnän ajuri on velvoittavat ekologiset kompensatiot ja vapaaehtoisten luontohyötyjen kauppa on marginaalista. CDC Biodiversité, joka on valtion rahoituslaitos

47 Battocletti ym. 2023

Caisse des Dépôts'in tytäryhtiö, toimii järjestelmässä teknisenä asiantuntijana ja markkinapaikan kehittäjänä, mutta sääntely ja valvonta ovat edelleen ympäristöviranomaisten vastuulla.

Englannissa sen sijaan luonnonarvomarkkinat ovat kehittyneet huomattavasti pidemmälle Biodiversity Net Gain (BNG) -järjestelmän myötä. Velvoite luonnon nettohyödyn tuottamisesta kaikissa rakennushankkeissa on luonut vakaan kysynnän, joka on puolestaan synnyttänyt yksityisten toimijoiden ylläpitämiä markkinapaikkoja ja digitaalisia alustoja, kuten ympäristökonsulttien ja teknologia-yritysten tarjoamia palveluita. Esimerkiksi ympäristöalan ohjelmistoratkaisuja tarjoava yritys Gaia ylläpitää verkkopohjaista markkinapaikkaa, jonka kautta luontotekoja tarvitsevat hanketoimijat voivat löytää ja hankkia luonnonarvovoyksiköitä.⁴⁸ Näillä alustoilla välittäjäorganisaatiot toimivat sekä kaupan mahdollistajina että luontohyvitysten välittäjinä, ja ne täydentävät julkisen sektorin hallinnoimia rekistereitä ja sertifiointijärjestelmiä. Englannin malli osoittaa, että yksityisten markkinapaikkojen kehittyminen edellyttää riittävää luonnonarvovoyksiköiden kysyntää, jota velvoittava sääntely tehokkaasti luo.

6.2.2 Erilaisten markkinapaikkamallien kehitys

Haastatteluaineiston ja kansainvälisten esimerkkien perusteella luonnonarvomarkkinoiden markkinapaikkojen kehityksen arvioidaan etenevän vaiheittain. Alkuvaiheessa markkinoille saattaa syntyä useita rinnakkaisia ja hajautuneita markkinapaikkoja, kun eri toimijat kokeilevat erilaisia alustoja luonnonarvojen vaihdannan järjestämiseksi. Pidemmällä aikavälillä on kuitenkin todennäköistä, että markkina keskittyy yhteen tai muutamaaan suurempaan ja keskitetympään markkinapaikkaan, joiden ylläpidosta vastaa luotettava institutionaalinen toimija.

MTK:n kehittämä Luonnonarvot-markkinapaikka on tunnistettu mahdollisena tällaisena toimijana, ja myös luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvalla kompensatiorekisterillä arvioidaan olevan keskeinen merkitys ostajien ja myyjien kohtaamispaikkana, vaikka varsinaista kaupankäyntiä ei sen kautta vielä tapahdu. Haastatteluissa viranomaisen läsnäoloa markkinapaikalla ei pidetty välttämättömänä, vaan sen roolin nähtiin painottuvan luotettavan rekisterin ylläpitoon sekä luonnonarvoväittämien valvontaan.

---

48 Gaia (ei pvm.)

Haastatteluissa käsiteltiin erilaisia markkinapaikkamalleja, jotka vaihtelevat avoimuuden, sääntelyn ja toimijoiden roolien mukaan. Pörssityyppinen markkinapaikka nähtiin pitkän aikavälin tavoitteena – se mahdollistaisi avoimen ja reaaliaikaisen kaupankäynnin, mutta edellyttäisi vahvaa sääntelyä ja riittävää markkinavolyymia. Alusta sisältäisi rekisteröidyt luonnonarvoyksiköt, hinnoittelun ja vaihdannan läpinäkyvästi. Nykytilanteessa realistisimpina pidettiin kevyempiä malleja, kuten kaikille avointa ilmoitus- ja hakualustaa, jossa tiedot luonnonarvoyksiköistä olisivat keskitetysti saatavilla, mutta varsinainen kaupankäynti tapahtuisi kahdenvälisesti, sekä välittäjäpohjaisia markkinapaikkoja, joissa ympäristökonsultit tai muut toimijat auttavat yhdistämään ostajat ja myyjät ja etsivät sopivia alueita ja kiinnostuneita maanomistajia luonnonarvojen tuottamiselle. Lisäksi esiin nousivat sopimusperusteiset luonnonarvopankit, jotka mahdollistaisivat ennakkolliset varaukset vielä tuotannossa oleville yksiköille. Suljettuja tai alueellisia markkinapaikkoja pidettiin Suomessa toistaiseksi volyymitään ja vaikuttavuudeltaan rajallisina. Suljetuissa ja kuratoiduissa markkinapaikoissa ulossulkevuus voi syntyä esimerkiksi toimialakohtaisesti tai arvokriteerien pohjalta. Esiin nousi myös huomioita siitä, että kaikille avoimessa markkinapaikassa on myös mahdollista tyypitellä kohteita maantieteellisesti sekä ostajien ja myyjien tehdä valintaa yhteistyökumppanien osalta, mikäli varsinainen kaupanteko tapahtuu lopulta itse alustan ulkopuolella. Näkemyksissä korostui tarve mahdollisimman laajalle ja avoimelle markkinapaikalle, joka on riittävän informatiivinen ja luotettavan toimijan ylläpitämä. Lisäksi haastatteluissa korostui näkemys markkinapaikkojen kehittyminen itsestään markkinoiden kasvaessa vaihteittain. Erilaisia markkinapaikkamalleja sekä haastattelujen näkemyksiä niihin on koottu taulukkoon 4.

Luonnonarvomarkkinoiden markkinapaikan tulee olla mahdollisimman yksinkertainen ja toimia vähillä välivaiheilla siten, että ostajat ja myyjät voivat kohdata suoraan. Viranomaisen ylläpitämä luonnonarvorekisteri tarjoaa tähän jo valmiin pohjan, sillä sen kautta voidaan tunnistaa virallisesti vahvistetut luonnonarvoyksiköt ja helpottaa kaupankäynnin kohteiden löytymistä. Maanomistajat saavat itse päättää, tulevatko tuotetut luonnonarvohehtaarit näkyviin rekisteriin vai eivät. Haastatteluissa korostui tarve varmistaa, että markkinapaikoilla kyetään erottamaan viralliset luonnonarvoyksiköt muista luontotoimista ja -hankkeista, jotta ostajat voivat luottaa yksiköiden laatuun ja lisäisyyteen. Tämä nähtiin keskeisenä edellytyksenä markkinoiden uskottavuudelle ja ostajaluottamuksen syntymiselle.

Taulukko 3. Erilaisten markkinapaikkojen skenaariot sekä haastatteluissa esiin nousseet näkökulmat skenaarioihin liittyen.

Markkinapaikka-malli	Markkinapaikan organisointi	Haastattelujen näkökulmia
Pörssityyppinen markkinapaikka	Säännelty ja keskitetty kaupankäyntialusta, jossa luonnonarvo-yksiköt noteerataan ja kaupankäynti tapahtuu reaaliaikaisesti.	Haastateltujen mukaan pitkän aikavälin tavoitteena. Toteutus edellyttää kuitenkin vahvaa sääntelyä ja riittävää markkinavolyymia.
Kaikille avoin ilmoitus- ja hakualusta	Kevyt rekisteriportaali, kuten esimerkiksi luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvalla kompensatiorekisteri. Varsinainen kaupankäynti tapahtuu alustan ulkopuolella kahdenvälisesti ostajan ja myyjän välillä.	Pörssityyppisen markkinapaikan ohella suosituin markkinapaikkatyyppi. Varmistaisi luonnonarvojen laajan tarjonnan sekä riittävän kysynnän.
Välittäjäpohjainen markkinapaikka	Kauppoja välittävä toimija (esimerkiksi ympäristökonsultti) hoitaa kauppoja, auttaen hallinnollisissa prosesseissa helpottaen myyjien ja ostajien kohtaamista sekä näiden välisiä transaktioita.	Nykytilanteessa paljon käytössä, kun markkinoita ei vielä ole ja kaupankäynti tapahtuu kohdennetusti yksittäisten projektien osalta.
Sopimuspohjainen luonnonarvopankki	Jonkin toimijan hallinnoima avoin tai tietylle joukolla rajattu alusta, jossa tehdään ennakollisia varauksia, optioita tai sopimuksia hyväksytyistä luonnonarvoista.	Ennakolliset varaukset luonnonarvojen tuottajille ovat houkuttelevia, sillä yksiköiden tuottaminen ja varmentaminen kestää useita vuosia.
Suljettu tai kuratoitu markkinapaikka	Vain tietyt luonnonarvojen tuottajat myyvät valikoiduille ostajille, esimerkiksi säätiön, rahaston tai tietyn toimialajärjestön markkinapaikka.	Sai vähiten kannatusta haastatteluissa. Suljetummat kuratoidut markkinapaikat jäivät helposti volyymiltään niin pieniksi, että ne eivät ole kannattavia.
Alueellinen markkinapaikka	Maantieteellisen alueen sisäinen markkinapaikka alueellisesti kuratoitujen hyvitysten tekemiseen. Esimerkiksi kunta tai maakunta voisi toimia markkinapaikan hallinnoijana.	Pidettiin volyymiltään liian pieninä Suomessa, muissakin markkinapaikkatyypeissä on mahdollista huomioida alueelliset tekijät.

6.2.3 Välittäjätyyppien ja toteutusmallien vaikutus markkinapaikkoihin

Luonnonarvomarkkinoiden toimivuus ja kaupankäynnin syntyminen riippuvat keskeisesti siitä, millaisia välittäjäorganisaatioita markkinoilla toimii ja millaisia toteutusmalleja ne käyttävät. Välittäjät voivat keskittyä pelkästään ostajien ja myyjien yhdistämiseen tarjoamalla markkinapaikkoja ja asiantuntijapalveluita, tai ne voivat myös tuottaa yksiköitä itse, kuten luonnonarvopankit ja ennallistajayritykset.

Suomen luonnonarvomarkkinoiden ollessa vielä alkuvaiheessa ei ole olemassa merkittävää avointa markkinapaikkaa, eikä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvasta kompensatiorekisteristä löydy vielä myynnissä olevia yksiköitä. Käytännössä välittäjät toimivat itse markkinapaikkoina, etsien ostajille, kuten yrityksille, sopivia hyvityskohteita tai tuottajille kiinnostuneita ostajaehdokkaita. Tämä välitystyö luo välittäjille merkittävää työmäärää ja kustannuksia, mikä heijastuu osaltaan korkeampina luonnonarvoyksiköiden transaktiokustannuksina ostajille ja voi samalla lisätä luonnonarvojen tuottajien huolta liian pieniksi jäävistä tuotoista omilla mailla tuotetuista luonnonarvoista. Tämä korostuu, mikäli luonnonarvoyksiköiden hinnat kohoavat korkeiden transaktiokustannusten myötä liian korkeiksi ostajille.

Digitaaliset kauppapaikat ja avoimet alustat, edistäisivät luonnonarvoyksiköiden hintojen läpinäkyvyyttä, mikä nykyisessä tilanteessa ei toteudu. Suoraan välittäjien kautta tehtävät luonnonarvoyksiköiden kaupat eivät ole hintatiedoiltaan avoimia, mikä lisää markkinoilla epätietoisuutta luonnonarvoyksiköiden hinnoittelusta. Suljetut tai kuratoidut markkinapaikat, joissa yksiköt myydään valikoiduille ostajille, voivat tarjota korkealaatuisia yksiköitä ja lisäarvoa, mutta ne rajoittavat likviditeettiä ja kaupankäynnin volyyymiä. Ennakkovarauksiin perustuvat luonnonarvopankit voivat puolestaan mahdollistaa pitkäjänteisen tuottamisen ja tasaisen tarjonnan, mutta vaativat huolellista riskienhallintaa ja taloudellisia resursseja.

Kuten selvityksen aiemmista luvuista on käynyt ilmi, on markkinoiden suurin pullonkaula kysynnän kannusteiden puute ja siten se on myös laajojen markkinapaikkojen muodostumisen jarruttava tekijä. Markkinapaikkoja ei toistaiseksi ole kannattavaa ylläpitää markkinaehtoisesti. Haastatteluissa korostui näkökulma siitä, että markkinapaikkojen kehittyminen etenee usein vaiheittain: alkuvaiheessa syntyy hajautuneita ja erilaisia välittäjäpohjaisia alustoja, kun toimijat kokeilevat markkinan rakenteita. Kun kysyntä kasvaa, markkinapaikat keskittyvät suuremmiksi,

keskitetyksi alustoiksi, joiden ylläpidosta vastaa luotettava institutionaalinen toimija. Tämä keskittyminen parantaa likviditeettiä, selkeyttää hintamekanismeja ja helpottaa kauppojen syntymistä.

7 Johtopäätökset ja yhteenveto

Luonnonarvomarkkinat ovat tärkeä keino tuoda yksityinen sektori mukaan rahoittamaan luontokadon torjunnan kustannuksia. Luonnonarvomarkkinat eivät kuitenkaan yksinään pysty pysäyttämään luontokatoa ja niiden rinnalla tarvitaan myös muuta ympäristösääntelyä ja muita työkaluja luonnon tilan parantamiseksi. Luonnonarvomarkkinoiden luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta onkin tärkeää, että markkinat eivät aiheuta riskiä perinteisten luonnonsuojeluinstrumenttien aseman tai rahoituksen heikentymisestä.

Suomen viranomaisvahvistettuun luonnonarvohehtaareihin perustuvaan luonnonarvomarkkinajärjestelmään suhtaudutaan markkinatoimijoiden keskuudessa myönteisesti. Järjestelmän vahva tiedepohja, viranomaisen hyväksymät luotettavat yksiköt ja kattava luonnonarvorekisteri koetaan tärkeiksi takeiksi markkinoiden luotettavuudelle ja uskottavuudelle. Suurimpana haasteena vapaaehtoisten luonnonarvomarkkinoiden käynnistymisessä on kuitenkin luonnonarvoyksiköiden rajallinen kysyntä ja toistaiseksi vähäiset kannusteet niiden ostamiseen. EU:n ympäristösääntelyn epävarmuus sekä markkinoiden painopisteen siirtyminen vastuullisuuskysymyksistä muualle ovat jarruttaneet yritysten kasvavaa kiinnostusta luontotoimiin.

Viranomaisvarmennettujen luonnonarvoyksiköiden käyttö on toistaiseksi rajoittunut ekologisiin kompensatioihin, joiden menettelyt on luonnonarvoyksiköiden ostajapuolella mielletty raskaiksi ja liian epävarmoiksi. Tämä on myös vähentänyt monien toimijoiden kiinnostusta osallistua markkinoille ja toteuttaa ekologisia kompensatioita. Useat ennakkohyväksyntää edellyttävät viranomaisvaiheet luovat epävarmuutta ja venyttävät ekologisten kompensatioiden prosessit helposti useiden vuosien mittaisiksi, mikä ei vastaa niiden investointien aikatauluja ja ehtoja, joihin kompensatioita olisi ollut kiinnostusta liittää. Tämän vuoksi monet toimijat ovat toistaiseksi suosineet kevyempiä, viranomaisvarmennuksen ulkopuolisia ratkaisuja. Tilanne on kuitenkin muuttumassa: lähiaikoina luonnonarvoyksiköiden käyttö mahdollistuu myös kompensatioiden ulkopuolisessa luonnonarvokaupassa, mikä madaltaa osallistumiskynnystä ja voi lisätä kiinnostusta markkinoihin. Viranomaisten käsittelyajat ovat myös nopeutuneet tuoreimmassa varmennusprosessissa. Tästäkin huolimatta on arvioitu, että markkinoiden

volyymi pysyy alkuvaiheessa melko rajallisena.⁴⁹ Vapaaehtoisuuteen perustuvilla markkinoilla yrityksillä ei ole vielä riittävän vahvoja taloudellisia tai imagollisia kannustimia hankkia viranomaisvahvistettuja, usein kalliimpia yksiköitä. Näin ollen markkinoiden kasvu edellyttää todennäköisesti lisäkannustimia ja selkeämpää hyötynäkökulmaa yritysten näkökulmasta.

Vapaaehtoisuuteen perustuvat luonnonarvomarkkinat eivät lähtökohtaisesti toteuta aiheuttaja maksaa -periaatetta, vaan pikemminkin mallia, jossa toimijat, joilla on halua ja taloudellisia resursseja tukea luontohyötyjen tuottamista, osallistuvat vapaaehtoisesti rahoittamiseen. Nykyisessä muodossaan luonnonarvomarkkinat muistuttavat monia muita ympäristöön liittyviä ilmiöitä, joissa negatiivisia ulkoisvaikutuksia ei pystytä korjaamaan ilman yhteiskunnallista ohjausta. Markkinoiden syntyminen edellyttää yleensä, että ympäristöhaitoille asetetaan joko rajoite tai hinta. Ilman tällaisia ohjausmekanismeja toimijoilla ei synny riittävää taloudellista kannustinta sijoittaa luonnon tilan parantamiseen, mikä rajoittaa markkinalähtöisten ratkaisujen laajamittaista kehittymistä. Tutkimuskirjallisuudessa on myös tunnistettu, että ilman vahvaa ja pitkäjänteistä julkista sääntelyä ja poliittista tahtotilaa luonnonarvomarkkinat uhkaavat jäädä marginaalisiksi.⁵⁰ Selkeä ja johdonmukainen markkinasääntely vähentää poliittista riskiä ja markkinariskiä luonnonarvomarkkinaan sijoittaville toimijoille. Sääntely, joka velvoittaa luontohaittaa aiheuttavia tahoja ekologiisiin kompensatioihin on tämänkin selvityksen haastatteluissa, kansainvälisissä esimerkeissä sekä alan kirjallisuudessa tunnistettu tehokkaimmaksi kysynnän ajuriksi.

Luonnonarvomarkkinoiden kehitys on Suomessa ja globaalisti vasta käynnistymisvaiheessa ja etenee vaiheittain kokeiluista kohti laajamittaista, integroitunutta markkinaa. Markkinoiden *kehitysvaiheessa* painopiste on oppimisessa ja kokeiluissa, jolloin viranomaiset, yritykset ja välittäjäorganisaatiot rakentavat luottamusta ja yhteistä ymmärrystä markkinatoiminnasta (Taulukko 5). *Vakiintumisvaiheessa* järjestelmä saa selkeämmät pelisäännöt ja luonnonarvojen tuottamiseen käytettävät yksiköt vakiintuvat, mikä mahdollistaa kysynnän ja tarjonnan kasvun sekä markkinapaikkojen pysyvän muotoutumisen. Lopulta skaalautumisvaiheessa markkina laajenee ja monipuolistuu, jolloin luonnonarvokaupasta tulee houkutteleva sijoituskohde ja osa vihreän rahoituksen valtavirtaa. Luonnonarvomarkkinan skaalautuminen edellyttää kuitenkin vahvaa ja pitkäjänteistä julkista sitoutumista, vakaata sääntelyä, kannustavaa verotusta ja toimivia rahoitusmekanismeja, jotka mahdollistavat yksityisen pääoman liikkumisen kohti luonnon hyväksi tehtäviä

49 Kari ym. 2025

50 zu Ermgassen ym. 2025

investointeja. Luonnonarvomarkkinoiden kehityksen vaiheita sekä markkinoita vauhdittavien toimenpiteiden sijoittumista ajallisesti on kuvattu tarkemmin taulukossa 5.

Välittäjäorganisaatioilla ja markkinapaikoilla on keskeinen rooli luonnonarvomarkkinoiden syntymisessä, mutta niiden toiminnan vakiintuminen ja kehittyminen edellyttää ensin riittävää kysyntää luonnonarvoyksiköiden kaupankäynnille. Luonnonarvomarkkinan lähivuosien *kehitysvaiheessa* olennaisinta on keskittyä sääntelyssä kysynnän ja tarjonnan vahvistamiseen sekä erilaisten pilottien ja kokeilujen mahdollistamiseen. Kehitysvaiheessa julkinen sektori voi vauhdittaa luonnonarvomarkkinoiden käynnistymistä ottamalla käyttöön taloudellisia kannusteita, kuten verovähennysoikeuden luonnonarvojen ostajille, tuottamalla informaatio-ohjausta ja vahvistamalla toimijoiden osaamista luonnonarvojen tuottamisesta sekä osallistamalla markkinoihin aktiivisesti valtio-omisteisten yritysten kautta. Suomen aktiivinen osallistuminen EU:n standardien kehittämiseen ja kotimaisen luonnonarvoyksikkömallin tunnettuuden lisääminen kansainvälisesti voisivat myös vauhdittaa Suomen luonnonarvomarkkinoiden kasvua ja uskottavuutta.

Maa- ja metsätalousministeriön Pellervon taloustutkimukselta tilaaman selvityksen mukaan nykyinen lainsäädäntö tarjoaa riittävät puitteet luonnonarvokaupan käynnistämiseksi.⁵¹ Selvityksessä todetaan myös, että markkinoiden kehittyessä toimijat voivat itse arvioida, millaiset luonnonarvoyksiköt edistävät markkinoiden toimivuutta parhaiten, eikä luonnonarvohehtaari välttämättä jää ainoaksi käytössä olevaksi yksiköksi. Myöskin tämän selvityksen pohjalta nähdään, että uutta sääntelyä ei luonnonarvomarkkinoiden kehitysvaiheessa tarvita, mutta oppeja ja näkökulmia sääntelyn kehittämiseen on syytä kerätä myöhempiä vaiheita varten. Luonnonarvohehtaareilla käytävän kaupan rinnalla tullaan myös käymään muuta luontotekokauppaa, eikä sitä ole tarpeen säännellä muutoin kuin varmistuen siitä, että muut ei-yhteismitallisiin yksiköihin keskittyvät luontoteot erottuvat selkeästi viestinnässä ja kaupankäynnissä luonnonsuojelulain mukaisista, viranomaisvarmenteisista luonnonarvoyksiköistä. Tämä linjaus on myös johdonmukainen suhteessa EU:n viherväittämädirektiiviin⁵² sekä sen pohjalta laadittavaan kansallisen luontoväittämäoppaaseen.

51 Horne ym. 2025

52 Euroopan unioni 2024

Tällä hetkellä ei ole nähtävissä, että Suomeen olisi lähiaikoina syntymässä muita yhteismitallisia ja sertifioitua luonnonarvoyksiköitä luonnonarvohehtaarien rinnalle. Vaikka muita vapaaehtoisia luontokaupan muotoja todennäköisesti tulee markkinoille, on epätodennäköistä, että ne saavuttaisivat saman aseman tai luotettavuuden kuin viranomaisvahvistetut ja lainsäädäntöön perustuvat luonnonarvohehtaarit. Ei myöskään olisi markkinoiden luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta tarkoituksenmukaista edistää luonnonarvokauppaa sellaisilla yksiköillä joiden mitattavuus, vertailtavuus ja varmentaminen ovat epävakaalla pohjalla, kuten alan tutkimuskirjallisuus ja kansainväliset esimerkit ja luonnonarvomarkkinoita edistävät instituutiot ovat korostaneet.⁵³ Näin ollen ei ole tarkoituksenmukaista laajentaa viranomaisvalvontaa, rekistereitä, tuki-instrumentteja tai varmentamisrakenteita muihin luontotekoihin, kuten Pellervon taloustutkimuksen selvityksessä esitetään. Sen sijaan kehittämisen painopiste tulisi etenkin markkinan kehitysvaiheessa pitää luonnonarvohehtaareihin perustuvan järjestelmän sujuvoittamisessa ja markkinaosapuolille houkuttelevammaksi tekemisessä, jotta selkeys markkinoilla käytettävien yksiköiden osalta säilyy. Kun luonnonarvohehtaariyksikkö ja siihen liittyvät menettelyt ovat vakiintuneet, voi olla perusteltua arvioida, miten valtio ja viranomaiset suhtautuvat muihin mahdollisiin luonnonarvoyksiköihin. Tällaiset yksiköt voisivat täydentää luonnonarvohehtaaria ja soveltua käyttötarkoituksiin, joihin luonnonarvohehtaari ei ole tarkoituksenmukainen.

---

53 Biodiversity Credits Alliance 2024; World Economic Forum, Biodiversity Credit Alliance & International Advisory Panel on Biodiversity Credits 2025

Taulukko 4. Markkinoiden kehityksen vaiheet ja markkinoiden vauhdittamisen toimenpiteiden sijoittuminen ajallisesti.

Vaihe	Vaiheen kuvaus	Julkishallinnon mahdolliset toimenpiteet
Kehitysvaihe: kokeilut ja oppiminen (2025–2027)	<p>Markkinat ovat kokeiluasteella.</p> <p>Käynnissä pilottihankkeita, kokeiluja ja yksittäisiä kauppoja.</p> <p>Testataan eri tuotteita, luonnonarvovaihtoehtoja ja markkinapaikkojen malleja.</p> <p>Erehdyksistä opitaan, ja sääntelyä kehitetään joustavasti kokemusten perusteella.</p> <p>Toimijoiden roolit ja vastuut hakevat vielä muotoaan.</p>	<p>Tukea piloteille ja kokeiluille.</p> <p>Taloudellisia kannusteita toimijoille osallistua markkinaan (esim. verovähennysoikeus luonnonarvovaihtoehtojen ostajille).</p> <p>Ohjeistusta toimijoille (luontoväittämät, paikallisviranomaisten neuvonta ekologisissa kompensatioissa, luonnonarvojen tuottamisessa ja hankinnassa).</p> <p>Kokemusten keruu ja hyödyntäminen sääntelyn jatkokehittämisessä.</p> <p>Lainsäädännön joustojen ja uusien kannusteiden valmistelu pohjautuen markkinoilta saatuihin kokemuksiin.</p> <p>Vaikuttaminen EU:n luonnonarvomarkkinoiden kehitykseen Suomen mallin kannalta suotuisasti.</p> <p>Valtionyhtiöiden ja julkisten toimijoiden edelläkävijyys sisällyttämällä luonnonarvokauppa omiin hankinta- ja investointikäytäntöihin.</p>
Vakiintumisvaihe: rakenteiden ja toimintamallien juurruttaminen (2027–2030)	<p>Pelissäännöt ja tuotteet selkiytyvät; luonnonarvohehtaari vakiintuu markkinoiden perusyksiköksi sekä sen pohjalta kehitetyt tuotteet osaksi markkinaa.</p> <p>Luonnonarvohehtaareja koskeva sääntely laajenee, ja niiden tuottamista ja käyttöä edellytetään yhä useammassa yhteyksissä.</p> <p>Kysyntä ja tarjonta kasvavat, ja luottamus markkinoihin vahvistuu.</p> <p>Välittäjäorganisaatiot ja markkinapaikat löytävät pysyvän muotonsa.</p>	<p>Ekologisen kompensaation ja luonnonarvovaihtoehtoja koskevan sääntelyn päivittäminen pohjautuen kehitys- ja pilotointivaiheen oppeihin. Tavoitteena poistaa järjestelmästä turhaa jäykkyyttä ja vauhdittaa markkinaa ekologisista reunaehdoista tinkimättä.</p> <p>Valtionyhtiöiden ja julkisten toimijoiden aktiivinen markkinaosallistuminen luonnonarvomarkkinan vakiinnuttamiseksi esimerkiksi sisällyttämällä luonnonarvokaupan omiin hankinta- ja investointikäytäntöihinsä.</p>
Skaalautumisvaihe: markkinan kasvu ja monipuolistuminen (2030–)	<p>Luonnonarvokauppa on taloudellisesti kannattavaa ja houkuttelevaa eri toimijaryhmille.</p> <p>Markkina laajenee uusille sektoreille ja alueille, ja luonnonarvot integroituvat osaksi yritysten riskienhallintaa, sijoitusstrategioita ja vihreän rahoituksen tuotteita.</p> <p>Kansallinen malli kytkeytyy EU-tason mekanismeihin ja toimii vientikelpoisena ratkaisuna.</p>	<p>Julkisen ja yksityisen rahoituksen yhdistäminen (<i>blended finance</i>) ja uusien rahoitusvälineiden kehittäminen (esim. luonnonarvopankit, alueelliset rahastot, vihreät joukkovelkakirjat).</p> <p>Luonnonarvokaupan vienti ja kansainvälinen yhteistyö (esim. yhteensopivat yksikkö- ja rekisteristandardit). Kansallisen mallin kytkeminen EU-tason markkinamekanismeihin ja taksonomioihin.</p> <p>Pitkäjänteisen sääntely- ja investointiympäristön varmistaminen, joka tukee markkinoiden vakautta ja kasvua.</p>

8 Suositukset

Tässä luvussa esitellään selvityksen keskeiset suositukset luonnonarvomarkkinoiden luotettavuuden ja toimivuuden tukemiseksi erityisesti välittäjäorganisaatioiden ja markkinapaikkojen näkökulmasta. Yhteenveto suosituksista on koottu tämän luvun loppuun Taulukkoon 6.

Välittäjäorganisaatioiden toimintaa haastavat useat tekijät. Luonnonarvoyksiköiden saatavuus ja maanomistajien tavoittaminen voivat muodostua pullonkauloiksi, ja tarpeeksi laajan ja useita toimijoita tavoittavan välitysalustan tai markkinapaikan puuttuminen vaikeuttaa etenkin pienempien toimijoiden toimintaa. Toisaalta on todennäköistä, että luonnonarvomarkkinoilla menestyvät sellaiset välittäjätoimijat, joilla on jo itsellään laajat kontaktit luonnonarvojen tuottaja- ja kysyntäpuolelle.

Julkinen valta voi tukea luonnonarvoja tuottavien ja jälleenmyyvien välittäjätahojen toimintaa monin tavoin. Välittäjäorganisaatioiden tukemisen kannalta keskeisintä on luonnonarvoyksiköiden kysynnän vahvistaminen, johon julkinen sektori voi vaikuttaa sekä kannustimien että velvoitteiden kautta. Taloudellisia kannusteita voisivat olla esimerkiksi verovähennysoikeudet luonnonarvoyksiköiden ostajille, kun taas velvoittavuutta voitaisiin lisätä säättämällä ekologisesta kompensatiosta sitovammin. Kansainväliset kokemukset sekä Sitran teettämä selvitys luonnonarvomarkkinoista⁵⁴ osoittavat, että merkittävä markkinakasvu on saavutettavissa lähinnä veloitteipohjaisilla ratkaisuilla, jotka luovat ennustettavuutta ja vakautta kysynnän kehitykselle. Muita keinoja välittäjien tukemiseen ovat esimerkiksi pääoman tarjoaminen luonnonarvopankin tai -rahaston perustamiseen, valtionyhtiöiden aktiivisen roolin vahvistaminen luonnonarvoyksiköiden hankinnassa sekä luonnonarvomarkkinoihin osallistumisen huomioiminen julkisissa hankinnoissa ja kilpailutuksissa. Lisäksi selkeät ohjeistukset luonnonarvoyksiköiden käyttötarkoituksista ja ympäristöväittämien esittämisestä sekä avoin ja luotettava luonnonarvorekisteri tukevat markkinoiden uskottavuutta ja johdonmukaisuutta.

---

54 Kari ym. 2025

Luonnonarvovoyksiköiden varmentamisprosessien sujuvuus riippuu pitkälti luonnonarvojen tuottajien ja välittäjätahojen ennallistamissuunnitelmien ja laskelmien laadusta. Näiden laadun varmistamiseksi on tärkeää tarjota riittävää ohjeistusta, koulutusta ja tukea. Käytännöt ja osaaminen kehittyvät markkinoiden laajentuessa ja toimijoiden saadessa enemmän kokemusta menettely- ja laskentatavoista. Viranomaisvarmennuksen käsittelyaikoja voidaan myös lyhentää joko vahvistamalla viranomaisten resursseja tai hyödyntämällä kolmansien osapuolten akkreditointia viranomaisohjauksessa.

Markkinapaikkojen kehityksen arvioidaan etenevän pääosin markkinalähtöisesti ilman tarvetta erilliselle uudelle sääntelylle. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK on tämän selvityksen kirjoitushetkellä parhaillaan kehittämässä luonnonarvojen markkinapaikkaa, johon liitto sai myös Koneen Säätiöltä puolen miljoonan euron rahoituksen.⁵⁵ Markkinapaikka on määrä avata asteittain erilaisille luonnonarvovoyksiköille ja tämän selvityksen yhteydessä järjestetyn sidosryhmätilaisuudessa käytyjen keskustelujen pohjalta markkinapaikka tulee toimintansa alussa keskittymään ensisijaisesti luonnonarvohehtaareihin ja myöskin erottelemaan luonnonarvohehtaarit selkeästi muista luontoteoista. MTK:n markkinapaikan kehittymiseen keskeiseksi luonnonarvomarkkinoiden kauppapaikaksi ladataan tämän selvityksen haastattelujen ja sidosryhmäkeskustelujen pohjalta paljon odotuksia.

Markkinapaikan luotettavan toiminnan perustana on oltava viranomaisten ylläpitämä, ajantasainen ja avoin luonnonarvokisteri. Rekisterin rooli on keskeinen markkinoiden uskottavuuden ja luonnonarvovoyksiköiden jäljitettävyyden varmistamisessa, ja sen tulee olla helposti löydettävissä, avoimesti hyödynnettävissä ja teknisesti yhteensopiva markkinapaikkojen järjestelmien kanssa. Lisäksi luonnonarvoväittämiä käyttöön liittyvän viestinnän tulee olla läpinäkyvää ja ohjeistuksen selkeää. Viralliset luonnonarvovoyksiköt on syytä erottaa selkeästi muista luontoteoista niin viestinnässä kuin markkinapaikoilla, jotta väärinkäsityksiä ja viherpesun riskiä voidaan välttää. Luonnonarvoväittämiä ja -viestinnän osalta on laadittava selkeät ohjeet, jotka tukevat lievennyshierarkian noudattamista ja ehkäisevät harhaanjohtavia ympäristöväittämiä.

Markkinoiden likviditeettiä ja kaupankäynnin syntymistä alkuvaiheessa voidaan tukea markkinatakaajamallilla. Siinä tietyt toimijat – kuten valtionyhtiöt, julkisen ja yksityisen sektorin yhteiset toimijakoalitiot, kuten toimialajärjestöt tai säätiöpohjaiset välittäjät – sitoutuvat tarjoamaan osto- ja myyntinoteerauksia luonnonarvovoyksiköistä, mikä luo luottamusta ja jatkuvuutta kaupankäyntiin.

---

55 MTK 2025

Markkinatakaajamalli voisi toimia välivaiheen ratkaisuna, kunnes markkinoille syntyy riittävä määrä toimijoita ja likviditeettiä kestävän kysynnän ja tarjonnan ylläpitämiseksi.

Luonnonarvomarkkinoiden uskottavuus ja toimivuus edellyttävät, että sekä markkinapaikkojen ja rekisterien että luonnonarvoyksiköihin liittyvien väitteiden eheys voidaan varmistaa riippumattomasti. Viranomaisen näkökulmasta keskeistä on varmistaa, että markkinoilla noudatetaan yhteisiä pelisääntöjä ja standardeja, ja että toimijoiden välinen valvonta ja vastuunjako on selkeä. Järjestelmässä on määriteltävä, kuka vastaa luonnonarvojen varmentamisesta, kuka tarkastaa markkinapaikkojen ja rekisterien toiminnan ja miten nämä tehtävät rahoitetaan. Vaihtoehtoina ovat joko julkisen viranomaisen suorittama varmentaminen tai riippumattomien kolmansien osapuolten toiminta viranomaisohjauksen alaisena. Kokemukset hiilimarkkinoilta osoittavat, että markkinoiden eheys vaarantuu, jos varmentamisessa tai rekisterien valvonnassa on aukkoja.

Taulukko 5. Suosituksia luonnonarvomarkkinoiden luotettavuuden ja toimivuuden tukemiseksi.

Teema	Keskeiset haasteet	Mahdollisia ratkaisuja
Markkinoiden käynnistämisen tukeminen	1. Luonnonarvoyksiköiden kysynnän vähäisyys ja markkinoiden hidas käynnistyminen	1. Luoda taloudellisia kannusteita (esim. verovähennysoikeus luonnonarvoyksiköiden ostajille) ja tiukempia velvoitteita (ekologinen kompensatio sitovammaksi) luonnonarvoyksiköiden kysynnän kasvattamiseksi. 2. Edellytetään valtionyhtiöiltä ja muilta julkisilta toimijoilta aktiivista osallistumista luonnonarvomarkkinoille sekä luonnonarvomarkkinoihin osallistumisen huomioimista osana julkisia hankintoja ja kilpailutuksia. 3. Edistetään Suomen aktiivista osallistumista EU:n luonnonarvomarkkinoiden standardien kehittämiseen
Välittäjäorganisaatioiden sääntely ja tukeminen	1. Yksiköiden vaikea saatavuus ja luonnonarvojen tuottamiseen soveltuvien maa-alueiden löytäminen ja maanomistajien tavoittaminen 2. Luonnonsuojelulain edellyttämän ekologisen kompensatian prosessin hallinnollinen raskaus ja siitä aiheutuvat kustannukset 3. Välitysalustojen puute ja pienten toimijoiden asema	1. Varmistetaan viranomaisprosessien sujuvuus ja päivitetään lainsäädäntöä kokemusten karttuessa tarpeen niin vaatiessa. Varmentamisprosessien sujuvoittamiseen yhtenä vaihtoehtona on myös kolmansien osapuolten akkreditointi. 2. Varmistetaan viranomaisen ylläpitämän luonnonarvokisterin toimivuus ja avoimuus. 3. Luonnonarvoyksiköiden tarjontaa vahvistetaan pääomittamalla luonnonarvopankkeina toimivia välittäjäorganisaatioita.
Markkinapaikkojen sääntely ja tukeminen	1. Markkinapaikkojen puute ja luottamuspuula 2. Epäselvyys luonnonarvoväittämien käytössä 3. Kaupankäynnin vähäinen likviditeetti alkuvaiheessa	1. Erotetaan viralliset luonnonarvoyksiköt muista luontoteoista viestinnässä ja markkinapaikoilla 2. Julkaistaan kansalliset ohjeet ja valvontakäytännöt luonnonarvoväittämien käytöstä 3. Tuetaan likviditeettiä vastuuttamalla valtionyhtiöitä sekä harkitsemalla markkinatakaajamallilla (esim. valtionyhtiöt tai julkisen–yksityisen sektorin koalitiot)

LÄHTEET

- Accounting for Nature Ltd. (2024). Accounting for Nature® Framework. Accounting for Nature Ltd. Saatavilla: <https://www.accountingfornature.org/framework>
- Battocletti, V., Enriques, L. & Romano, A. (2023). The Voluntary Carbon Market: Market Failures and Policy Implications. Law Working Paper 688/2023.
- Biodiverse Consulting. (ei pvm.). Biodiverse Brokering. Haettu [15.10.2025], osoitteesta <https://www.biodiverseconsulting.co.uk/biodiverse-brokering>
- Biodiversity Credit Alliance. (2024). Definition of a biodiversity credit (Issue Paper No. 3). Haettu 12. syyskuuta 2025 osoitteesta <https://www.biodiversitycreditalliance.org/wp-content/uploads/2024/05/Definition-of-a-Biodiversity-Credit-Rev-220524.pdf>
- Calvet, C., Le Coent, P., Napoleone, C. and Quétier, F. (2018). Challenges of achieving biodiversity offset outcomes through agri-environmental schemes: evidence from an empirical study in Southern France. 5th European Congress of Conservation Biology. doi: 10.17011/conference/eccb2018/107418
- CDC Biodiversité. (2024). Création d'une foncière de biodiversité [Lehdistötiedote]. Haettu [14.10.2025], osoitteesta https://www.cdc-biodiversite.fr/wp-content/uploads/2024/11/2024.11.14-CP-Creation-dune-fonciere-de-biodiversite_Vdefinitive-14.11.24.pdf
- CDC Biodiversité. (ei pvm)a. [verkkosivu]. Haettu [14.10.2025], osoitteesta Notre mission. <https://www.cdc-biodiversite.fr/notre-mission/>
- CDC Biodiversité. (ei pvm.)b. CDC Biodiversité [verkkosivu]. Haettu [14.10.2025], osoitteesta <https://www.cdc-biodiversite.fr/>
- CDC Biodiversité & La Banque des Territoires. (2024). Communiqué de presse: Création d'une foncière de biodiversité / investissant 10 millions d'euros au développement de projets de compensation écologique, de restauration et de renaturation. CDC Biodiversité. Haettu 12. syyskuuta 2025 osoitteesta https://www.cdc-biodiversite.fr/wp-content/uploads/2024/11/2024.11.14-CP-Creation-dune-fonciere-de-biodiversite_Vdefinitive-14.11.24.pdf
- CreditNature. (2023). CreditNature secures major investment from Scottish Government, NatureScot and CivTech to develop a biodiversity credit system to unlock corporate investment in Scottish nature. Haettu 12. syyskuuta 2025 osoitteesta <https://creditnature.com/2023/08/15/creditnature-secures-major-investment-from-scottish-government-naturescot-and-civtech-to-develop-a-biodiversity-credit-system-to-unlock-corporate-investment-in-scottish-nature-n/>

- DEFRA Environment. (2023). 10 actions local planning authorities can take to prepare for Biodiversity Net Gain (BNG). DEFRA Environment Blog. <https://defraenvironment.blog.gov.uk/2023/07/20/10-actions-local-planning-authorities-can-take-to-prepare-for-biodiversity-net-gain-bng/>
- DEFRA Environment. (2025). Share your views on biodiversity net gain, plus more funding for local planning authorities. DEFRA Environment Blog. <https://defraenvironment.blog.gov.uk/2025/07/03/share-your-views-on-biodiversity-net-gain-plus-more-funding-for-local-planning-authorities/>
- Department for Environment, Food & Rural Affairs. (2022). Getting and using a conservation covenant agreement. GOV.UK. <https://www.gov.uk/guidance/getting-and-using-a-conservation-covenant-agreement>
- Department for Environment, Food & Rural Affairs. (2023). Understanding biodiversity net gain. <https://www.gov.uk/guidance/understanding-biodiversity-net-gain>
- Department for Environment, Food & Rural Affairs (DEFRA). (2024). Biodiversity net gain: how it works. GOV.UK. <https://www.gov.uk/guidance/understanding-biodiversity-net-gain>
- Ecosystem Marketplace. (2024). State of the Voluntary Carbon Market 2024. On the Path to Maturity. https://3298623.fs1.hubspotusercontent-na1.net/hubfs/3298623/SOVCM%202024/State_of_the_Voluntary_Carbon_Markets_20240529%201.pdf
- Euroopan investointipankki (EIB). (2025). La BEI et CDC Biodiversité signent un partenariat pour étudier le placement de crédits biodiversité [lehdistöiedote]. Haettu 13. lokakuuta 2025 osoitteesta <https://www.eib.org/en/press/all/2025-105-la-bei-et-cdc-biodiversite-signent-un-partenariat-pour-etudier-le-placement-de-credits-biodiversite>
- Euroopan komissio. (2025). Tie luonnonarvoyksiköihin – tiekartta luonnonarvomarkkinoiden kehittämiseksi. COM(2025) 374 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025DC0374>
- Euroopan unioni. (2024). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/825, annettu 6 päivänä maaliskuuta 2024, kuluttajien valtuuttamisesta vihreään siirtymään ja direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti, L 825, 26.3.2024. Saatavilla osoitteessa <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/825/oj>
- Gaia. (ei pvm.). BNG-markkinapaikka. Haettu 13.10.2025 osoitteesta <https://marketplace.gaiacompany.io/hub/marketplace>
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A., & Liukko, U. M. (2019). Suomen lajien uhanalaisuus: Punainen kirja 2019.

- IPBES (2019). Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. S. Díaz, J. Settele, E. S. Brondízio E.S., H. T. Ngo, M. Guèze, J. Agard, A. Arneth, P. Balvanera, K. A. Brauman, S. H. M. Butchart, K. M. A. Chan, L. A. Garibaldi, K. Ichii, J. Liu, S. M. Subramanian, G. F. Midgley, P. Miloslavich, Z. Molnár, D. Obura, A. Pfaff, S. Polasky, A. Purvis, J. Razzaque, B. Reyers, R. Roy Chowdhury, Y. J. Shin, I. J. Visseren-Hamakers, K. J. Willis, and C. N. Zayas (eds.). IPBES secretariat, Bonn, Germany. 56 pages
- Horne, P., Bräysy, E., Laturi, J., Yli-Liipola, M. (2025). Luonnonarvokaupan kehittämismahdollisuudet. PTT raportteja 304. <https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/2025/10/PTT-raportti-Luonnonarvokaupan-kehittamismahdollisuudet.pdf>
- Kangas, J., Majasalmi, T., Juva, K., Kotiaho, J. S., Ahlviik, L. (2023). Suomen luonnon tila ja tulevaisuus – skenaariotarkastelu luontokadon pysäyttämiseksi vaadittavista toimista. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 4B/2023.
- Kari, E., Pasanen, A., Laine, C., (2025) Luonnonarvomarkkinoiden vauhdittaminen. One Planet Oy / Sitra. (Luonnos).
- Koneen säätiö. (2025). Koneen Säätiö panostaa luonnonarvomarkkinoiden käynnistämiseen yli kaksi miljoonaa euroa. Uutiset. Metsän puolella. 25.6.2025. <https://koneensaatio.fi/uutiset/koneen-saatio-panostaa-luonnonarvomarkkinoiden-kaynnistamiseen-yli-kaksi-miljoonaa-euroa/>
- Kujala, H., Maron, M., Kennedy, C. M., Evans, M. C., Bull, J. W., Wintle, B. A., ... & Gordon, A. (2022). Credible biodiversity offsetting needs public national registers to confirm no net loss. *One Earth*, 5(6), 650-662.
- Miguet, L. (2025). De l'ingénierie de la biodiversité à sa gestion, le groupe Biotope franchit le pas. *Le Moniteur*. <https://www.lemoniteur.fr/article/de-l-ingenierie-de-la-biodiversite-a-sa-gestion-le-groupe-biotope-franchit-le-pas.2344496>
- Ministères de la Transition écologique, Aménagement du territoire, Transports, Ville et Logement (Ranska). (2025). Sites naturels de compensation, de restauration et de renaturation (SNCR). Haettu [päivämäärä], osoitteesta <https://www.ecologie.gouv.fr/politiques-publiques/sites-naturels-compensation-restauration-renaturation>
- Ministères de la Transition écologique (Ranska) (ei pvm.). Agnès Pannier-Runacher réuni comité financeurs crédits biodiversité, crédits carbone [Lehdistötiedote]. Haettu [14.10.2025], osoitteesta <https://www.ecologie.gouv.fr/presse/agnes-pannier-runacher-reuni-comite-financeurs-credits-biodiversite-credits-carbone>
- MTK. (2025). Koneen Säätiöltä merkittävä rahoitus MTK:lle. Tiedote. Julkaistu 25.6.2025. <https://www.mtk.fi/-/koneensaatiomtk>
- Natural England. (ei pvm). About us. UK Government. [verkkosivu]. Haettu [14.10.2025], osoitteesta <https://www.gov.uk/government/organisations/natural-england>

- République française. (2023). Loi n° 2023-973 du 23 octobre 2023 relative à l'industrie verte. Journal Officiel de la République Française.
https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/article_jo/JORFARTI000048242327
- Scottish Government. (2023). Ecosystem restoration code: Engagement paper. <https://www.gov.scot/publications/ecosystem-restoration-code-engagement-paper/>
- Sitra. (2023). Luontoarvoille kehitetään markkinaa – uusi palvelu tuo yhteen luontotoimien myyjät ja ostajat. Uutinen. 30.8.2023. <https://www.sitra.fi/uutiset/luontoarvoille-kehitetaan-markkinaa-uusi-palvelu-tuo-yhteen-luontotoimien-myyjat-ja-ostajat/>
- Terre Futur. (2025). Biodiversité et climat : l'État accélère le financement des projets environnementaux. Julkaistu 16.2.2025. Haettu 12. syyskuuta 2025 osoitteesta <https://terre-futur.com/biodiversite-et-climat-letat-accelere-le-financement-des-projets-environnementaux/>
- UK Government. (2021). Environment Act 2021, Schedule 14. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/30/schedule/14/enacted>
- UNEP (2023). State of Finance for Nature 2023. Haettu 12.9.2025 osoitteesta <https://www.unep.org/resources/state-finance-nature-2023>
- World Economic Forum, Biodiversity Credit Alliance & International Advisory Panel on Biodiversity Credits. (2025). High-level principles to guide the biodiversity credit market. World Economic Forum. https://www.biodiversitycreditalliance.org/wp-content/uploads/2025/05/377455_High_Level_Principles_to_Guide_the_Biodiversity_Credit_Market_En_v7_May-2025.pdf
- Ympäristöministeriö. (2025). Markkinoiden edistäminen ilmaston ja luonnonarvojen hyväksi (YM040:00/2024). Haettu 8. marraskuuta 2025 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM040:00/2024>
- zu Ermgassen, S. O., Marsh, S., Ryland, K., Church, E., Marsh, R., & Bull, J. W. (2021). Exploring the ecological outcomes of mandatory biodiversity net gain using evidence from early-adopter jurisdictions in England. *Conservation letters*, 14(6), e12820.
- Zu Ermgassen, S. O., Hawkins, I., Lundhede, T., Liu, Q., Thorsen, B. J., & Bull, J. W. (2025). The current state, opportunities and challenges for upscaling private investment in biodiversity in Europe. *Nature Ecology & Evolution*, 1–10.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

ISBN: 978-952-361-734-6 PDF
ISSN: 2490-1024 PDF

Aleksanterinkatu 4–10, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi